

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

DEVLET OPERA VE BALESİ 2010'DAN GÜNÜMÜZE KADAR
AFİŞLERİN TASARIM ANALİZİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Simay ZEYBEK

Grafik Tasarımı Anasanat Dalı
Grafik Tasarımı Programı

AĞUSTOS, 2022

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

DEVLET OPERA VE BALESİ 2010'DAN GÜNÜMÜZE KADAR
AFİŞLERİN TASARIM ANALİZİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Simay ZEYBEK
(Y1912.310012)

Grafik Tasarımı Anasanat Dalı
Grafik Tasarımı Programı

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Nursan KORUCU

AĞUSTOS, 2022

ONAY BELGESİ

ONUR SÖZÜ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “Devlet Opera ve Balesi 2010’den Günümüze Kadar Afişlerin Tasarım Analizi” adlı çalışmanın tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadar olan bütün süreçlerde bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Kaynakça ’da gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve onurumla beyan ederim. (29/08.2022)

Simay ZEYBEK

ÖNSÖZ

Öncelikle tez çalışmamın planlanmasında ve çalışmanın hazırlanma sürecinin her aşamasında bilgisini, tecrübesini ve değerli zamanını esirgemeyerek her fırsatta çalışmamla yakından ilgilenen sayın danışman hocam Dr. Öğr. Üyesi Nursan KORUCU'ya sonsuz teşekkürlerimi ve şükranlarımı sunarım.

Lisans ve yüksek lisans eğitimim boyunca yardımlarını, engin bilgi ve tecrübelerini eksik etmeyen İstanbul Aydın Üniversitesi Grafik Tasarım bölümündeki tüm hocalarıma teşekkür ederim.

Hayatım boyunca benden maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen ve her zaman yanımda olan sevgili annem Sayın Fahriye Vildan ZEYBEK'e, babam Sayın İsmail ZEYBEK'e ve sevgili kız kardeşim Senay ZEYBEK'e bu çalışmamı armağan ediyorum, her zaman yanımda olmanız dileğiyle...

Tez sürecim boyunca manevi desteğiyle bana güç veren Alphan YILMAZ'a çok teşekkür ederim.

Ağustos, 2022

Simay ZEYBEK

DEVLET OPERA VE BALESİ 2010'DAN GÜNÜMÜZE KADAR AFİŞLERİN TASARIM ANALİZİ

ÖZET

Tasarım kavramı var olduğu çağlardan günümüze kadar gelişmiş ve bugün sıklıkla kullandığımız birçok alanda hayatı kolaylaştırmak, görsel estetiği sağlamak ve iletişim kurabilmek için temel bir ihtiyaç haline gelmiştir. Bu bağlamda bir tasarımın oluşabilmesi için birtakım temel unsurlar gerekmektedir.

Devlet Opera ve Balesi'nin 2010'dan günümüze kadar olan afiş tasarımları esas alınarak, afişlerin tasarım unsurları (renk, imge, hiyerarşi, denge, çizgi, biçim, kontrast, vurgu, hareket, tekrar, negatif alan) bakımından analizi bu araştırmanın konusunu oluşturmaktadır.

Bu çalışmada, 2010 yılından günümüze kadar olan afiş tasarımlarında kullanılan tasarım unsurlarının analizi amaçlanmıştır. Bu araştırma, tasarım unsurlarının önemini, Devlet Opera ve Balesi'nin afiş tasarımlarına etkilerini inceleyebilmek ve zaman içerisinde tasarım unsurlarının afiş tasarımları üzerindeki gelişimini görebilmek adına önem arz etmektedir.

Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden “görsel (biçimsel) analiz” yöntemi kullanılmıştır. Aynı zamanda bu araştırma yöntemi, sanat tarihçileri tarafından eserlerin analiz edilmesinde kullanılmaktadır. Bu araştırma Devlet Opera ve Balesi'nin 2010'dan günümüze kadar olan afişleri ile sınırlıdır.

Veri toplama sürecinde Devlet Opera ve Balesi'nin 2010 yılından günümüze kadar olan eserlerin afişleri toplanmış ve her yıla ait tesadüfi yöntemle 3 eser afişi seçilerek tasarım unsurları bakımından analizi yapılmıştır.

Sonuç olarak, 2010 yılına ait afiş bulunamamıştır. 2011 yılından itibaren incelenen afiş tasarımlarında çoğunlukta olarak çizgi ve tekrar unsurunun kullanılmadığı görülmüştür. 2019 yılından itibaren incelenen afiş tasarımlarında ise tek bir tasarım üzerinden devam edildiği, görsellikten çok tipografinin ön plana çıktığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Tasarım, Tasarım Unsurları, Afiş Tasarımı, Devlet Opera ve Balesi.

STATE OPERA AND BALLET POSTER DESIGN ANALYSIS FROM POSTERS 2010 TO PRESENT

ABSTRACT

The concept of design has developed from its existence to the present and is frequently used today. We use it to iāş our life in many areas, to provide visual aesthetics and to communicate so it has become a basic need to establish. In this context, some basic elements are required for a design to occur.

To consider the poster designs of the State Opera and Ballet from 2010 to the present as the basis, the design elements of the posters (color, image, hierarchy, balance, line, form, contrast, emphasis, movement, repetiton, negative space) constitutes the subject of the research.

In this study, the design elements used in poster designs from 2010 to the present is aimed to be analyzed. This reserarch examines the importance of design elements and the posters of the State Opera and Ballet. And in time, to see the importance of the development of the effects of design elements on the posters.

In this study, "visual (formal) analysis" method, one of the qualitative research methods, was used. At the same time, this research method is used by art historians to analyze works. This research is limited to the posters of the State Opera and Ballet from 2010 to the present.

In the data collection process, The posters of the State Opera and Ballet were collected and 3 posters were selected randomly belonging to each year and analyzed in terms of design elements.

As a result, there aren't any posters from 2010. In the examined posters since 2011, line and repetition elements are not mostly used. There is only one design in the posters designs that have been examined since 2019. It has been that typography comes to the forefront rather than visuality.

Keywords: Design, Design Elements, Poster Design, State Opera and Ballet.

İÇİNDEKİLER

ONUR SÖZÜ	i
ÖNSÖZ.....	ii
ÖZET.....	iii
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER	vii
KISALTMALAR LİSTESİ.....	ix
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	x
I. GİRİŞ.....	1
A. Konu	1
B. Amaç/Önem.....	1
C. Yöntem	2
D. Araştırmanın Evren ve Örneklemi	2
II. KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	3
A. Tasarım Kavramı.....	3
B. Tasarım Unsurları.....	5
1. Renk	5
2. İmge.....	8
3. Hiyerarşi.....	9
4. Denge	10
5. Çizgi	10
6. Biçim.....	11
7. Kontrast (Zıtlık)	12

8. Vurgu	12
9. Hareket	12
10. Tekrar	13
11. Negatif Alan	13
C. Afiş Tasarımı	14
D. Opera ve Bale	15
1. Dünya’da Opera ve Bale	15
2. Türkiye’de Opera ve Bale	18
a. Osmanlı İmparatorluğu Dönemi.....	18
b. Cumhuriyet Dönemi.....	19
III. BULGULAR VE VERİ ANALİZİ.....	21
IV. SONUÇ VE ÖNERİLER	54
A. Sonuç.....	54
B. Öneriler.....	56
V. KAYNAKÇA	57
ÖZGEÇMİŞ.....	61

KISALTMALAR LİSTESİ

D.O.B : Devlet Opera ve Balesi Genel Müdürlüğü

TDK : Türk Dil Kurumu

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1	Kötülüğün Döngüsü adlı Afişin Tasarım Analizi	21
Şekil 2	Herkese Opera adlı Afişin Tasarım Analizi	22
Şekil 3	Bodrum Uluslararası Bale Festivali adlı Afişin Tasarım Analizi	23
Şekil 4	Afife adlı Afişin Tasarım Analizi	24
Şekil 5	Midas'ın Kulakları adlı Afişin Tasarım Analizi	25
Şekil 6	Fındıkkıran adlı Afişin Tasarım Analizi	26
Şekil 7	Kont Dracula adlı Afişin Tasarım Analizi	27
Şekil 8	Ergime adlı Afişin Tasarım Analizi	28
Şekil 9	Genç Werther'in Acıları adlı Afişin Tasarım Analizi.....	29
Şekil 10	Rus Bestecileri Konseri adlı Afişin Tasarım Analizi.....	30
Şekil 11	La Boheme adlı Afişin Tasarım Analizi	31
Şekil 12	Afişe ulaşılammıştır.	32
Şekil 13	Carmen adlı Afişin Tasarım Analizi	33
Şekil 14	XIV. Louis İstanbul'da adlı Afişin Tasarım Analizi.....	34
Şekil 15	Hamlet adlı Afişin Tasarım Analizi	35
Şekil 16	Başka Dünya adlı Afişin Tasarım Analizi	36
Şekil 17	Dedektif Köpek Dodo adlı Afişin Tasarım Analizi	37
Şekil 18	La Traviata adlı Afişin Tasarım Analizi	38
Şekil 19	Kuşu Gölü adlı Afişin Tasarım Analizi	39
Şekil 20	The Rake's Progress adlı Afişin Tasarım Analizi.....	40
Şekil 21	Sondan Önce, 3 Aşk, 4 Mevsim adlı Afişin Tasarım Analizi.....	41
Şekil 22	Ergime II adlı Afişin Tasarım Analizi	42

Şekil 23 Apollo e Dafne, Judith adlı Afişin Tasarım Analizi	43
Şekil 24 Çocuklar Operada adlı Afişin Tasarım Analizi.....	44
Şekil 25 Gezgin Şövalye adlı Afişin Tasarım Analizi	45
Şekil 26 Aşk Üzerine Çeşitlemeler adlı Afişin Tasarım Analizi	46
Şekil 27 Üç Silahşor adlı Afişin Tasarım Analizi	47
Şekil 28 Çanakkale Konser adlı Afişin Tasarım Analizi	48
Şekil 29 Elektronik adlı Afişin Tasarım Analizi	49
Şekil 30 Kolaj adlı Afişin Tasarım Analizi.....	50
Şekil 31 Alman Romantikleri adlı Afişin Tasarım Analizi.....	51
Şekil 32 Cosi Fan Tutte adlı Afişin Tasarım Analizi	52
Şekil 33 Uyuyan Güzel adlı Afişin Tasarım Analizi.....	53

I. GİRİŞ

A. Konu

Hayatımızın her alanında var olan tasarım ve tasarım unsurlarının, sahne ve gösteri sanatlarının birçok ögesini içeren Devlet Opera ve Balesi'nin 2010'dan günümüze kadar olan afiş tasarımları üzerinden ele alınarak, afişlerin tasarım unsurları (Renk, İmge, Hiyerarşi, Denge, Çizgi, Biçim, Kontrast, Vurgu, Hareket, Tekrar, Negatif Alan) bakımından analizi bu araştırmanın konusunu oluşturmaktadır. Bu konudan yola çıkarak insan hayatının birçok alanında var olan tasarım ve tasarım için gerekli temel unsurlar, grafik tasarımda önemli bir yere sahiptir. İletişim aracı olarak bilinen afiş tasarımının öneminin kavranması açısından incelenmesini kapsamaktadır.

B. Amaç/Önem

Çalışmanın ana amacı, Devlet Opera ve Balesi tarafından hazırlanan 2010 yılından günümüze kadar olan afişleri belirlenen tasarım unsurları bakımından incelemektir.

Bu çalışmada 2010'dan günümüze kadar Devlet Opera ve Balesi afişlerinin yıllar içerisinde tasarım unsurlarının kullanımı ve gerekliliği bakımından değişkenlik gösterip göstermediğinin incelenmesi amaçlanmıştır. Tasarım unsurlarının önemini, Devlet Opera ve Balesi'nin afiş tasarımlarına etkilerini inceleyebilmek ve zaman içerisinde tasarım unsurlarının afiş tasarımları üzerindeki gelişimini görebilmek için bu çalışma önem arz etmektedir.

- Hipotez 1: Devlet Opera ve Balesi'nin 2010'dan günümüze kadar ki afiş tasarımlarında kullanılan tasarım unsurlarında anlamsal farklılıklar var mıdır?
- Hipotez 2: Belirlenen afiş tasarımlarında yıllar içerisinde tasarım yönünden gelişmeler var mıdır?

C. Yöntem

Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden “görsel (biçimsel) analiz” yöntemi kullanılmıştır.

Görsel özellikler tanımlanırken biçimsel analiz, genellikle eserin izleyende uyandırdığı genel etkiye katkıda bulunan belirli özellikleri tanımlar. Görsel analiz yöntemi temel anlamda iki bölümden oluşur: Bir eserin görsel özelliklerinin tanımlanması ve etkilerinin analiz edilmesidir (Glass, 2017).

Bu çalışmada ilk olarak tasarım unsurları ve Devlet Opera ve Bale sanatı literatürü araştırılmıştır. Afiş tasarımı hakkında bilgi verilmiş ve 2010’den günümüze kadar sergilenen gösterilerin afişleri, seçilen tasarım unsurları (Renk, İmge, Hiyerarşi, Denge, Çizgi, Biçim, Kontrast, Vurgu, Hareket, Tekrar, Negatif alan) bakımından analizi yapılmıştır. Sonuç kısmında ise seneler içerisinde tasarım unsurlarının belirlenen afiş tasarımları üzerindeki etkileri ve gösterdiği farklılıklar incelenmiştir.

D. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Bu çalışmanın evrenini, Devlet Opera ve Balesi’nin 2010’den günümüze kadar olan afiş tasarımlarının analizi oluşturmaktadır.

Bu çalışmanın örneklemini; tasarım unsurlarının kullanıldığı Devlet Opera ve Balesi’nin 2010’den günümüze kadar olan afiş tasarımları oluşturmaktadır, bu şekilde sınırlandırılmıştır.

II. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Çalışmada; tasarım kavramı, tasarım unsurları, afiş tasarımı ve devlet opera ve bale sanatı araştırılmıştır. Belirlenen tasarım unsurlarının Devlet Opera ve Balesi 2010'dan günümüze kadar olan afişler üzerinde kullanımları incelenmiş ve tasarım unsurlarının seneler içerisinde gösterdiği farklılıklar ortaya konmuştur.

A. Tasarım Kavramı

Tasarım sözcüğü Türk Dil Kurumu sözlüğünde “olması muhtemel veya yapılması istenilen bir şeyin insan zihninde aldığı biçim ve oluşan bu biçimi zihinde canlandırmak, tasavvur etmek, dizayn etmek” olarak ifade edilmiştir (Türk Dil Kurumu, 2015: 1911).

Akdemir'e göre, insan bilincinin bir eylemi olan tasarım, bu eylemi yönlendiren dürtülerin ise maddi ve manevi dünyanın ihtiyaçları olarak tanımlamaktadır (Akdemir, 2017: 86).

Tasarım, sanatın var olduğu eski çağlardan günümüze kadar gelişerek bugün sıklıkla kullandığımız hayatımızın vazgeçilmez bir parçasıdır. Hayatı kolaylaştırmak, görsel estetiği sağlamak ya da yaşam kalitesini arttırabilmek için temel bir ihtiyaç haline gelmiştir. Okuduğumuz kitap ve dergilerden kullandığımız eşyalara kadar günlük hayatın her alanında tasarım mevcuttur.

Tasarım; bir model kalıp ya da süsleme yapmaktan öte kendi içinde planlanarak hazırlanmış, özgün bir yapıya sahip olgudur (Becer, 2015: 32). Bu noktada bütün sanatların temelinde bir tasarım olgusu olduğu gibi tasarımın olduğu yerde de planlamanın var olduğunu söylemek mümkündür. Tasarım, tasarlama sürecinde elde edilecek ürünün planlanması ile ilgili her türlü yaratıcı faaliyeti kapsayan bir süreçtir.

Emre Becer tasarım süreci ile ilgili olarak şu kriterleri sıralamıştır;

- Problemin Tanımlanması
- Bilginin Toplanması
- Yaratıcılık ve Buluş Süreci

- Çözüm Bulma Süreci
- Uygulama Aşaması

Problemin Tanımlanması: Bir tasarım probleminin çözümlenebilmesi için öncelikle yapılması gereken, var olan problemi tespit etmek ve tanımlamaktır. Konuyu doğru bir şekilde anlamak ve o konuyu benimseyebilmektir.

Bilginin Toplanması: Tasarımda bir hareket noktası bulabilmenin tek yolu, problem hakkında mümkün olduğunca çok bilgi toplamaktır.

Yaratıcılık ve Buluş Süreci: Tasarımcı, üzerinde çalıştığı kavramı görselleştirmek ya da ona yeni bir biçim kazandırmak için algı ve sezgiye dayalı birikimini devreye sokarak yeni ve alışılmadık bir çözüme ulaşmayı hedefler.

Çözüm Bulma Süreci: Yaratıcılık ve buluş süreci, problemin ortaya konması ve olasılıkların araştırılmasına yönelik çalışmaları içerir. Çözüm bulma ise bu olasılıklar hakkında bir karara varılarak, araştırmanın sonuca erdirilmesidir.

Uygulama Aşaması: Tüm aşamalardan geçmiş olan tasarımın hazır hale getirilmesidir (Becer, 2015: 39-56).

Bu maddelerden yola çıkarak tasarım sürecinde belirtilen kriterlerin göz önünde bulundurulması gerektiği ve kriterlere uyulmadı takdir de yaratıcılıktan uzak, tekdüzelikten kurtulamamış basit tasarımların ortaya çıkmasının kaçınılmaz olacağını söyleyebiliriz. Tasarım sürecinde dikkat edilmesi gereken kriterler olduğu gibi bir tasarımın oluşmasında kullanılması gereken unsurlar vardır. Bu unsurlar, tasarımı hem kendi içlerinde hem de bir arada bütün olarak tasarımı desteklemeye yardımcı olmaktadır. Renk, imge, hiyerarşi, denge, çizgi, biçim, kontrast, vurgu, hareket, tekrar ve negatif alan tasarımı destekleyen unsurlardır.

Tasarım unsurları iletişimi güçlendirmek amacıyla birbirlerini tamamlamalı ve bütünlemelidir (Ambrose ve Harris, 2017: 22). Bu noktada tasarımda kullanılacak olan unsurların birbirleriyle olan uyumu etkili bir tasarım için önemlidir. Bu da ancak tasarım unsurlarını doğru kullanmakla mümkündür. Çünkü başarılı bir tasarımın, tasarım unsurlarının doğru ve etkili şekilde kullanılması tasarım sürecinde iletilmek istenen mesajı belirlenen kitleye aktarmada en doğru ve en etkili kriterdir. Öyle ki tasarım ne kadar çekici olursa olsun verilmesi istenen mesaj, alıcıya doğru bir şekilde iletilmediğinde hiçbir değer taşımamaktadır.

B. Tasarım Unsurları

1. Renk

Renkler hayatımızda önemli bir yere sahip oldukları gibi tasarımın da vazgeçilmez öğelerinden biridir. Bir tasarımda yer alan tüm unsurlar, renk farklılıklarıyla ön plana çıkartılarak daha kolay algılanması sağlanabilmektedir. Günlük hayatta kullandığımız renkler hem ruh halimizi hem de diğer insanlar ile olan iletişimimizi olumlu ya da olumsuz olarak etkiler. Bunun sebebi renklerin bizi dolayısıyla psikolojimizi etkilemesidir. Renklerin psikolojik etkileri ve toplumsal anlamları dikkate alındığında, iletişim amacı ile kullanılacak renklerin seçiminde, sıcak renklerin uyarıcı, soğuk renklerin ise rahatlatıcı ve dinlendirici olduğu bilinmektedir.

Renklerin tasarımı meydana getiren yapıtaşlarından biri olduğu ve bu sebeple tasarımcının insanların renk tercihlerini göz önünde bulundurması gerekir (Becer, 2015: 59).

Renk, tasarıma hayat verebilir, hiyerarşik düzen sağlayabilir, önemli bilgileri vurgulayabilir ve tasarıma hareket katabilir (Ambrose ve Harris, 2017: 156).

Tasarımı estetik kılan, temel öğelerden biri olan renk, görsel algılama sürecinde duysal süreç açısından birincil öneme sahiptir (Atalayer, 1994: 169).

Tasarımcının renk seçimi ve rengin meydana getirdiği psikolojik etkiyi iyi bilmesi, tasarımda verilmek istenen anlam ve imgenin güçlenmesi bakımından büyük öneme sahiptir (Özdemir, 2005: 392).

Bu tanımlardan yola çıktığımızda tasarım için doğru renk tercihinin önemini ve renklerin özellikle duyguları etkilediğini düşünürsek, tasarımda verilmek istenilen duygu göz önünde bulundurularak renk seçimi yapılması gerektiğini söyleyebiliriz.

Üç ana renk vardır: Kırmızı, sarı ve mavi. Ana renkleri kendi aralarında ikili gruplar halinde ve eşit oranlarda karıştırdığımızda ara renkleri elde ederiz. Ara renkler: Mor, yeşil ve turuncudur. Ana ve ara renkler bir arada standart renk dizilerini oluştururlar. Standart renkler birbirleriyle tekrar karıştırıldığında ise; kahverenginin de içinde bulunduğu birçok farklı renk türü ortaya çıkar (Becer, 2015: 57).

Her renk kendine özgü psikolojik bir mesaj ve duygu iletir:

Sarı: Canlı ve aydınlık bir renk olan sarı, birçok farklı duyguyu temsil edebildiği için çok yönlü bir renktir. Sarının parlak tonu çoğunlukla canlılık ve mutluluk duygularını çağrıştırırken, yeşilimsi sarılar hastalık, mide bulantısı ve rahatsızlık gibi güçlü duyguları çağrıştırmaktadır.

Dikkat çekici, dinamik, neşeli ve parlak bir renk olan sarı, varlık, bereket, onur ve sadakati anımsatır. Sarı entelektüel olma, yöneticilik, hırs iddia ve özgürlüktür. Canlı sarı, kişiyi dinamik hissettirirken solgun sarı ise dinlendirir ve rahatlatır (Martel, 1995: 85).

Kırmızı: Yapılan araştırmalara göre kırmızı rengi görmek vücutta daha hızlı nefes alıp verilmesine, kalp atışının hızlanmasına ve tansiyonun yükselmesine sebep olan epinefrin hormonu salgılatır. Bu sebeple enerjik, duyguları harekete geçiren, motive edici ve dinamik bir renktir. Aynı zamanda tutku, sevgi, arzu ve kararlılık gibi öncü duyguları da temsil etmektedir.

Aşkı ve tutkuyu simgeleyen kırmızı, ilgi çekici, beyin gücünü harekete geçiren, heyecan veren, sağlıklı olmak, canlı hissettiren, zafer hissi, aktif olan, cesaret verici, güçlü hissettiren, hayat dolu etkiler taşır. Aşırıya kaçılması durumunda şiddet, tehlike, rahatsızlık verici, eziyet ve günahı ifade edebilir (Martel,1995: 85).

Mavi: Okyanusun ve gökyüzünün rengi olan mavi, suyu hatırlatması sebebiyle stresi azaltır, sakinleştirir, canlandırıcı, takviye edici ve hayat kurtarıcı çağrışımlarda bulunur. Bu yüzden rahatlamak istenilen ortamlarda mavi renkler kullanılmalıdır. Mavi, evrensel olarak serin ve arındırıcı bir renk olarak algılanır (Ambrose ve Harris, 2020).

Mavi'nin her tonu, uyumlu ve özgür ruhlu bir renktir. Mavinin koyu tonu olan lacivert, ciddiyeti ve ayrıntılı düşüncüyü çağrıştıran bir renktir. Solgun maviler ise kişide pasiflik ve tembellik hissi uyandırmaktadır (Martel, 1995: 85).

Turuncu: En sıcak renklerden biri olarak kabul edilir. Özellikle ergenler ve çocuklar için dışa dönük, şen, dikkat çekici ve cazibelidir. Canlı ve göz alıcı doğası, kırmızının tutkusunu içermekle birlikte, sarının neşeli yapısıyla sakinleştirilmiştir böylece genel olarak sıcaklık hissini ortaya çıkarır (Ambrose ve Harris, 2020).

Sıcak yaz aylarını anımsatan turuncu, neşe saçan enerjisiyle mutluluğu çağrıştırırken, aşırıya kaçıldığında ise huzursuz edici, ışık, zenginlik ve verimliliği simgeleyen dengeli gücün sembolüdür (Martel,1995: 85).

Yeşil: Doğanın ve çevrenin sembolü olan bir renktir, yemyeşil tarlaları ve ormanları yansıtır. İlkbaharı çağırıştır böylece sağlığı, yaşamı ve yeni başlangıçları temsil eder. Doğanın sakinleştirici etkisini hissettiren yeşil, huzur, denge, uyum, tutarlılık gibi olumlu hissettiren özelliklere sahiptir (Ambrose ve Harris, 2020).

Mor: Kırmızının sıcak tonlarını ile mavinin soğuk tonlarının birleşmesi sonucu oluşan mor, saltanat, krallık, asalet ve törenleri simgeleyen otoriter bir renktir. Bilgelik ve aydınlanma gibi olumlu çağrışımlar dışında zulüm ve kibir gibi olumsuz çağrışımları da ifade etmektedir (Ambrose ve Harris, 2020).

Pembe: Romantizm, aşk ve sağlık ile ilişkilendirilen kadınsı bir renktir. Pembedeki kırmızı miktarı arttıkça, daha canlı ve genç olurken kırmızı miktarı azaldıkça daha narin ve olgun olur (Ambrose ve Harris, 2020).

Kahverengi: Doğal dünyayla ilişkilendirilen nötr bir renktir. Kahverengi sıcaklık, iyilik ve alçakgönüllülük izlenimi verir (Ambrose ve Harris, 2020).

Beyaz: Bütün renkleri içinde barındırdığından birliğin ve saflığın sembolü olmuştur. Bir açıklık ve şeffaflık idealini yansıtır (Martel, 1995: 85). Dolayısıyla beyaz rengin hâkim olduğu ortamlarda sakinlik ve yalınlık hakimdir diyebiliriz.

Siyah: Beyazın zıttı olan siyah, iyi-kötü, gece-gündüz, yin-yang, yaşam-ölüm gibi var olan doğal ikilemlerin ‘diğer’ rengidir. Siyah her birimizin doğasında bulunan derin uyuşmazlığın sembolüdür. Bu renk, yas, pişmanlık, suçluluğu sembolize edebileceği gibi, derin dinlendirici sessizlik ve sonsuzluk ya da yapısal kuvveti sembolize eder (Martel, 1995: 85). Siyah, dikkat çekici bir renk olmamasına rağmen, karşı tarafa mutsuzluk ve üzüntü gibi etkili mesajlar vermek amacıyla da kullanılabilir.

“Tasarımda renk seçiminde şu dört unsur dikkate alınmalıdır:

- Rengin kültürel çağrışımı
- Hedef kitlenin renk tercihi
- Firma ya da ürünün karakteri ve kişiliği
- Tasarımdaki yaklaşım biçimidir (Becer, 2015: 60).”

Tasarımın yapıtaşı olan renk, grafik tasarım çalışmalarında büyük öneme sahiptir. Renk, görsel hiyerarşiyi sağlamada önemli bir etkidir. Tasarımda kullanılan öğeleri görünür hale getirebileceği gibi, bu öğeleri geri planda da bırakabilir.

Tasarımda renk bilinçli kullanılarak belli öğeler ön plana çıkarılabilir veya geri plana atılabilmektedir. Grafik tasarım ürünlerinde renk, görsel iletişim açısından, “davranışları motive etmek, çağrışım yapmak, yönlendirmek, uyarmak, süreklilik sağlamak ve bir duyguyu dışa vurmak için kullanılır” (Teker, 2003: 64).

Bu anlatımlardan yola çıkarak hangi tasarım olursa olsun, tasarım için doğru renk tercihi bir önceliktir. Kullanılan renk, imge veya tipografi kadar önemlidir. Renklerin insan psikolojisinde önemli bir yeri olduğu ve bir rengin potansiyel bir müşteride ruh halini etkileyebilecek hayati bir araç olduğu anlamını çıkartmak mümkündür.

2. İmge

İmgeler, bir tasarıma canlılık veren grafik öğeleri ifade etmektedir. İmge ister tasarımın ana odağı ister yardımcı öğesi olarak kullanılsın, bir mesajın iletilmesinde büyük öneme sahiptir. Bu nedenle imge bir yapıtın görsel kimliğinin oluşturulabilmesi için önemli bir unsurdur (Ambrose ve Harris, 2013: 6).

“İmge kullanımı belki de tasarımın en heyecan verici unsurudur çünkü imgeler, izleyicide yarattıkları duygusal etki nedeniyle çalışmanın sonucunu ve başarısında derin bir etki sahibi olabilir” (Keskinöğlü, 2017).

Tasarımda imgelerin kullanılmasındaki amaç, kısa sürede ayrıntılı bilgi vermesi ve bilginin okuyucu tarafından hızlı bir şekilde algılanmasını sağlamaktır. İmgelerle verilmek istenilen mesaj, hedef kitle tarafından ne ölçüde ve doğrulukta algılandığı önemlidir. Afiş tasarımında kullanılan iki temel unsur vardır, bunlar tipografi (yazı) ve imge unsurlarıdır. İmge denildiğinde fotoğraf ya da illüstrasyon akla gelmektedir.

Afişteki imgelerin düzenlenmesi ile ilgili olarak Emre Becer şunları söylemiştir:

1- “Afişte imge en fazla üç, en az bir tane kullanılmalıdır. Başlık ya da slogandan oluşan tipografik unsur, fotoğraf ya da illüstrasyon ve zemin afiş üzerinde üç farklı imge olarak kabul edilir.

2- Afişte sözel unsurlar mümkün olduğu kadar az kullanılmalıdır. Üç, dört ya da beş sözlükten oluşan başlık ve sloganlar; mesajı daha çabuk iletirken sözel mesaj on sözcüğün üzerine çıktığında, okuma zorluğu başlar.

3- Fotoğraf ya da illüstrasyon, afiş üzerinde mümkün olduğunca büyük bir ölçekte kullanılmalıdır, imgeyi bütünüyle göstermek her zaman gerekmez.

4- Sözel unsurlar ve imgeler arasında açıklayıcı, destekleyici, yorumlayıcı ya da kontrast oluşturan bir ilişki kurulmalı, yazı ile görüntü birbirini yavan bir biçimde tekrar etmemelidir.

5- Süslü ve dekoratif yazılar yerine, okunaklı yazı karakterleri tercih edilmelidir. Yarım siyah (medium) ve siyah (bold) yazılar, uzaktan daha rahat algılanır.

6- Renkler geniş yüzeyler halinde kullanılmalı, parlak ve canlı renkler tercih edilmeli ve renkler arasında güçlü kontrastlar oluşturulmalıdır. Bazı afişlerde bu unsurlardan sadece bir tanesi de kullanılabilir” (Becer, 2015: 202).

3. Hiyerarşi

Tasarımda kullanılan tasarım unsurları verilmek istenen mesaja göre önem sıralaması yapılarak hiyerarşik düzen içinde olmalıdır. Bu sıralamayı oluştururken renk, ölçü, kontrastlık gibi unsurlardan yararlanılabilir. Bu düzen olmadığı takdirde algılama karmaşası oluşur ve verilmek istenen mesaj doğru bir şekilde aktarılmaz. Hiyerarşi, sözel ve görsel olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Her iki hiyerarşide de ölçülendirme ve sıralama yapılmaktadır.

Sözel hiyerarşi, afiş tasarımında bulunan başlık, alt başlık ve slogan gibi yazınsal bilgileri, verilmek istenen mesaj doğrultusunda önem sırasına göre tasarlayarak hiyerarşik düzen kurulmasıdır.

Görsel hiyerarşi, tasarım içindeki görsel unsurları vurgulanmak istenen mesaja göre ölçülendirme anlamına gelir. Bazı tasarımlarda fotoğraf ya da illüstrasyon büyük boyutlarda kullanılarak vurgulayıcı unsur haline dönüştürülür, kimi tasarımda ise tipografi, hatta bazen de beyaz boşluk ön plana çıkarılarak görsel hiyerarşi yapılabilir ya da boyutları değiştirmek yerine rengi açık-koyulu kullanarak ton değerlerine göre, uzaklık-yakınlık ve konumu ile görsel hiyerarşiyi sağlayabilir (Becer, 2015: 69-70). Görsel hiyerarşi oluşturabilmek için büyüklük- küçüklük, renk, tonda açıklık-koyuluk, uzaklık-yakınlık ve sayfadaki pozitif-negatif alan etkisi kullanılmaktadır.

Buna göre bir tasarımda hiyerarşinin kullanılması, kompozisyon elemanlarının önem sıralamasına göre sıralanışını ve dizilişini sağlayarak izleyici ile iletişim kurmayı kolaylaştırdığını söyleyebiliriz.

4. Denge

Geçmişten günümüze dek görsel sanatlar alanında kullanılan en önemli tasarım öğesi olan denge, tasarımda bir arada kullanılan nesnelerin, renklerin, biçimlerin yönlerin, dokuların, belli aralık ve ölçülerin ilişkileri doğrultusunda oluşmaktadır.

Denge, “Sanat eserlerinin oluşturulmasında tasarım unsurlarının kompozisyon düzenini bozmayarak görsel istikrarı sağlayacak şekilde dağılıştır” (Sezen ve Tanyeli, 1992: 89).

Tasarımda kullanılacak iki farklı denge türü vardır: Simetrik denge ve Asimetrik denge.

Simetrik denge, adından da anlaşılacağı gibi, bir düzlemin iki tarafında ağırlık ve ton bakımından eşit kullanımı olarak tanımlanırken, asimetrik dengede böyle bir eşitlik söz konusu değildir. “Bir kompozisyonun simetrik ya da asimetrik dengeye dayalı olmasının en önemli kriteri, tasarımın konusu ve içeriğidir. Geleneğin, resmiyetin, otoritenin vurgulanacağı tasarımlarda simetrik denge tercih edilir” (Becer, 2015: 66-67).

5. Çizgi

Tasarımın temel öğelerinden biri olan çizgi; iki veya daha fazla noktayı birleştirmek için kullanılmaktadır. İnce, kalın ve dalgalı gibi farklı türleri vardır ve her çizgi türünün farklı hissi vardır.

Çizgiler, ince ya da kalın, düz ya da kıvrımlı, sürekli ya da kesik, pikseli ya da keskin özelliklere göre gruplandırılmaktadır. Çizginin iki görsel unsur arasında kullanılmasıyla birlikte izleyicinin bu görsel unsurları görsel açıdan ayırması gerektiği mesajını verir (Becer, 2015: 56-57).

Çizgilerin eni, boyu ve kalınlığı kullanıldığı malzemeye göre değişkenlik gösterir. Dolayısıyla boyutlar arasında büyük ölçü farklılıkları görülmektedir. Eşyaları tanımlayan, sınırını belli eden ve doğada yalnız başına bir anlamı bulunmayan geometrik unsura çizgi denir (Atalayer, 1994: 146-147).

Yapısal, görüntüsel değer ve biçimsellik bakımından değişkenlikler gösteren çizgiler, iki ana bölümden oluşmaktadır:

Mekanik çizgi çeşitleri; bu çizgiler geometrik yapılarına göre 3 gruba ayrılır:

- Düz çizgi
- Eğri çizgi
- Kırık çizgi

Artistik çizgi çeşitleri; tek çizgi üzerinde görüntü bakımından farklılık gösteren çizgilerdir (Atalayer, 1994: 148).

6. Biçim

Biçim, tasarım temelinde çizgi, renk ve diğer tasarım unsurlarının birbirleriyle ilişkileri sonucu meydana gelir. Tasarımcının görevi, verilmek istenilen mesajın alıcıya doğru bir şekilde aktarılabilmesi ve bu esnada her alıcı üzerinde aynı etkiyi bırakacak biçimde düzenlemektir. Dolayısıyla istenilen sonuca ulaşabilmesi için, biçim psikolojisini iyi bilmesi gerekmektedir. Önemli olan biçim tasarımı bilgilerinin topluca değerlendirilebilmesi, biçimlendirmede tasarım elamanlarına doğada olduğu gibi bütünü oluşturma potansiyeli ile yaklaşmalıdır. Böylelikle işlev-biçim-estetik birliği içerisinde olan eserler elde edilmesi mümkün olacaktır (Uçar, 2004: 67).

Tasarımcı, biçimleri oluştururken doğaya bağlı tasarım kurallarını dikkate alarak iki boyutlu bir yüzey üzeri bağlantılar yapar ve bunları renk, çizgi, doku, hareket gibi temel tasarım öğeleriyle biçimlendirebilmektedir. Biçimin oluşabilmesi için çizgi ve rengin biçime canlılık kazandırması gerekmektedir. Çizgiler, kullanıldıkları düzlem üzerinde dikey ve yatay kullanılırken, renkler ise açıklık koyuluk, azlık çokluk değerlerine göre ele alınarak tasarımlardaki biçimler meydana getirilir.

Şekil: Nesnelere çizme aşamasında çizgilerin nasıl kullanıldığını görürüz. Sanat eserinde her zaman bir biçimlendirme yani şekil verme söz konusudur. Öyle ki sanat eserinde konu veya tema olmasa bile şekil vardır. Çevremizde canlı ya da cansız her nesnenin bir şekli vardır. Biz onları ancak ışık sayesinde algılayabiliriz. Şekil tanınan veya tanımlanabilen cisimlerin genel adıdır (Odabaşı, 2002: 57).

Form: Nesnelere varlığını ifade etmektedir. Hacimli ve lekesel olan bütün biçimler form olarak adlandırılır. Simetrik veya asimetrik, organik, inorganik, doğal, yapay, dinamik veya durgun görünürlük gösterirler (Odabaşı, 2002: 64).

7. Kontrast (Zıtlık)

Buyurgan'a göre (2001: 69) "Kontrast zıtlık anlamına gelen, tamamlayıcı (dengeleyici) özelliğe sahip bir kavramdır. Çevremizde gece-gündüz, sıcak-soğuk, sert-yumuşak, büyük-küçük, güzel-çirkin gibi birbirine zıt birçok kavram vardır".

Kontrast, çalışmada ön plana çıkarılması gereken bir ilkedir. Böylelikle odaklanmayı ve hafızada kalmayı kolaylaştırmaktadır. Kontrast, tasarımdaki öğeler arasında boşluklar yaratarak belli öğelerin öne çıkmasını sağlamaktadır. Bu duruma örnek olarak, çalışmada arka planın öğelerin renginden zıt olması okunurluğu arttırırken arka plan ile öğelerin renklerinin birbirlerine yakın olması okunurluğa zayıflatmaktadır.

Tasarım unsurları arasında herhangi bir ortak ya da yakın niteliğin bulunmamasıdır. Biçim, renk, doku, değer, ölçü, yön, aralık öğelerinin birinde ya da birkaçında kullanılan zıtlık, aynı zamanda insanı uyarır, canlandırır, hareketlendirir. Böylece tasarıma hareket ve canlılık kazandırır (Hatırnaz, 2010: 95).

8. Vurgu

Vurgu, tasarımda izleyicinin dikkatini çeken kısımdır. Bir tasarımda odak noktası oluşturarak dikkatleri tasarımın önemli görülen kısmına çekilmesini sağlamaktadır. Vurgulanmak ya da diğer bir deyişle öne çıkartmak istenilen öğeyi bulabilmek için tasarıma başlamadan önce tasarımcının "tasarımda ilk olarak öne çıkarılması istenilen nedir?" sorusunun cevabını bilmesi gerekmektedir.

Tasarımda hangi görsel unsuru (başlık, metin, illüstrasyon, fotoğraf) vurgulaması gerektiğine karar verilmeli ve bu karar verildikten sonra da kullanılan her görsel unsur için farklı vurgulama yöntemleri (boyut, renk, değişik pozisyonlar vb.) denenmelidir (Becer, 2015: 74). Vurgulama konusundaki önemli diğer bir konu ise, tasarım yüzeyinde her şey aynı anda vurgulanmamalıdır. İzleyicide anlam karmaşasına dönüşebilir.

9. Hareket

Bir enerji sonucu oluşan hareket, nicelik, nitelik, biçim, artma, azalma bakımından değişme anlamına gelir. Bir düzen içerisindeki cisimlerin veya formların sahip oldukları renklerdeki açıklık-koyuluk ve dokulardaki büyüklük-küçüklük

değerleri gibi özelliklerin enerjiye bağlı olarak, insan üzerinde yarattığı algısal etkilerdir (Cevizci, 1996: 238).

Hareket, bir kompozisyondaki öğeleri kontrol ederek gözün bir bilgiden diğerine geçmesi sağlanır ve böylelikle mesaj, izleyiciye doğru ve sıralı bir şekilde iletilmektedir.

Her tasarımın bünyesinde bir hareket unsuru vardır. Hareket unsurları, tasarımın içinde kullanılan tipografi, fotoğraf ya da illüstrasyonlardaki canlılığın içindedir (Becer, 2015: 65).

10. Tekrar

Kompozisyon içerisinde birbirini takip eden değişimler ve hareket ile elde edilen etkiye ritim (tekrar) denir. Nesnelerin ölçü, biçim, renk, değer veya dokularının aralıklı olarak tekrar edilmesidir (Hatırnaz, 2010: 90). Dolayısıyla tasarımda yer alan herhangi bir unsurun aynı ya da yakın ölçüde birden fazla sayıda kullanılması tekrarı oluşturmaktadır.

11. Negatif Alan

Pozitif – negatif alan ilişkisi iki boyutlu tasarımlarda her zaman var olan bir durumdur. Tasarımda yer alan unsurların kapladığı alan pozitif alanı oluştururken tasarımda geriye kalan boş alanlar da negatif alan olarak kabul edilir. Negatif alanların iyi kullanıldığı tasarımlar, her zaman daha ön plana çıkan tasarımlar olmuştur. Pozitif ve negatif alanlardan biri olmadan diğeri olamayacağı için tasarımda aynı öneme sahiptir.

Grafik tasarımda beyaz alan veya negatif alan, genel tasarımın önemli bir unsuru olarak kabul edilmektedir. Bir tasarımın dengesine, birliğine, ahengine, ritmine ve genel başarısına katkıda bulunmaktadır.

Pozitif alan; tasarım alanı içerisinde, herhangi bir görsel, yazı, metin, şekil gibi unsurların yer aldığı alanlardır. Negatif alan ise; pozitif alan dışında kalan boş alanlar olarak düşünülebilir. Negatif alan sadece; bir tasarım alanı içerisindeki boş alanları ifade etmez. Ayrıca tasarlanan bir afiş tasarımında, logo tasarımında tasarımın bir parçası olarak da tasarıma dahil edilir ve tasarlanabilir. Bu alanlar tasarımlar için, nefes alma ve tüm tasarımı birleştirici unsurlardır. Bu yönüyle yapılan tasarım hangi mecra için tasarlanıyor olursa olsun (afiş, basılı, dijital, video, instagram post) bir ayrımdan

bahsedilemez. Tasarımın etkisini ve gücünü artıran en önemli unsurlar arasında yer alır. Tipografi, renk, metin, görsel, çizginin doğru kullanılması ile birlikte görsel bir hiyerarşi oluşturularak negatif alanlar da tasarıma dahil edilir. Bu unsurlar dikkate alındığında; çok daha etkili, sağlam ve hedef kitleye ulaşan tasarımlar elde edilir (Korucu, 2022).

C. Afiş Tasarımı

Afiş kelimesinin kökeni Fransızca “duvar ilanı” anlamına gelen “affiche” kelimesinden gelmektedir. Afiş, Türk Dil Kurumu Sözlüğünde “bir şeyi duyurmak veya tanıtmak için hazırlanan, kalabalığın görebileceği yere asılmış, genellikle resimli duvar ilanı şeklinde tanımlanmıştır.

Afiş sokak, cadde ve meydan gibi toplumun çoğunlukta bulunduğu ve toplumun rahatlıkla görebileceği ilan panolarında sergilenen tanıtım medya aracıdır (Yüksekbilgili, 2013: 4).

Becer (2015: 201), afiş tasarımlarını, tasarım ve sanat kaygısının eşit ağırlıkta olduğu grafik ürünlerdir, afişin temel işlevi, bir ürün ya da hizmetin tanıtımını yapmak olarak tanımlamaktadır. Bu tanımlara göre, afişlerin çoğunluğa hitap eden bir iletişim aracı olarak iletişimi en etkili ve hızlı biçimde sağlayan bir mecra olduğunu söyleyebiliriz.

Afiş tasarımını etkileyebilecek en önemli etken, verilen mesaj ve bu mesajın veriliş biçimi yani tasarımıdır (Gümüştekin, 2012: 36). Bu bilgiler doğrultusunda afiş tasarımı yapmak için teknik bilgi asla tek başına yeterli değildir. Afiş tasarımı yapılırken dikkat edilmesi gereken bazı temel kriterler vardır. Bu kriterleri Emre Becer şu şekilde sıralamıştır;

“1. Mesaj: Tasarımcı; afişi kullanarak vermek istediği mesajı netleştirmeli, verilmek istenen mesajı sade ve net bir şekilde aktarabilecek görsel bir düzen hazırlanmalıdır.

2. Mesaj-İmge Bütünlüğü: Tasarımdaki düşüncenin fotoğraf yoluyla mı, illüstrasyon mu, yoksa salt tipografi ile mi daha etkili bir biçimde vurgulanacağı araştırılmalı; mizahi, trajik ya da soyut imgelerden hangisinin anlatımı daha da güçlendirdiği belirlenmelidir.

3. Sözel Hiyerarşi: Tasarımcı, afişte yer alan başlık, alt-başlık, slogan gibi sözel bilgiler arasında izleyiciyi mesajdaki önem sırasına göre yönlendirecek hiyerarşik bir düzen oluşturmalıdır.

4. Fark edirlilik: Bazı afişler yukarıda sıraladığımız kriterlere uygun gibi görünseler de etkisiz ve yavan olabilmektedirler. Böyle bir sonucu engelleyecek tek şey, tasarımcının hayal gücüdür. Yaratıcı düşünce ve buluşun hiçbir kuralı yoktur. Buluş ve yaratıcılık içeren her şey, afiş tasarımına da yansıtılabilir. Çünkü bir afiş için en önemli kriter; fark edilir olmaktır (Becer, 2015: 202).”

Afişlerde yapılan en genel ayırım: İç mekân ve dış mekân ayırımıdır. İç mekân afişleri, lobi, salon ve koridorlarda kullanılmak üzere tasarlanan daha küçük boyutlu afişlerdir. Dış mekân afişleri ise duvar yüzeylerine ve ilan panolarına asılacak kadar büyük boyutludur. Bu temel ayırım, afişin tasarım sürecini de önemli ölçüde etkilemektedir. Dış mekân afişlerinin izlenme süresi kısadır. Buna karşın, iç mekân afişleri daha uzun süre incelenebilecek afişlerdir. Bu da afişin izlenme süresini tasarım aşamasında dikkate alınması gereken en önemli unsur haline getirmektedir.

Grafik tasarımın önemli yapıtaşlarından biri olan afiş, tasarlama sürecinde kullanılan her bir öğenin o afişin konusuna ve iletmek istediği mesaja göre düzenlenir. Afişler farklı konularda ve farklı yerlerde görülebilir. Tiyatrodan sinemaya, reklamdan kültürel konulara kadar afiş tasarımı birçok farklı alanda var olmuştur (Artan ve Uçar, 2019: 15).

Afiş, tasarım öğelerinin yaratıcı ve özgün bir şekilde kullanılmasıyla birlikte güçlü bir iletişim aracı haline gelmiştir. Bir mesajı iletmede afişin diğer yöntemlerden daha etkili olması, afişin önemini anlatmaktadır. Afiş sanatı, var olduğu eski çağlardan günümüze kadar birbirinden farklı toplumların ve dönemlerin kültürel, sosyal ve ekonomik özellikleri afiş sanatının çeşitlendirilmesine neden olmuştur.

D. Opera ve Bale

1. Dünya’da Opera ve Bale

Sahne ve gösteri sanatlarının önemli dallarından biri olan opera ve bale, dram sanatının müzik ve dans eşliğinde kendi kurallarına bağlı kalınarak uyum içinde sunulmasıdır.

Opera ve balede kostüm ve sahne düzeni gösterişli olup, ışık ve sahne efektleriyle büyüleyici bir atmosfer yaratılmıştır. Bu iki sahne ve gösteri sanatını birbirinden ayıran özellik ise operada orkestra müziğinin baskın oluşudur (Hodkson, 1988: 253).

Opera'nın doğuşu 16. Yüzyılda İtalya'da doğmasıyla birlikte, dünyada opera alanındaki ilk eserlere Mezopotamya topraklarında sahip olunmuştur. Tarihte ortaya çıkan ilk efsanelere örnek olarak "Çayda Çıra" gibi halka ait oyunlar, Çin'de bulunan Altı Hanedan döneminde ortaya çıkmış efsanelerden "Canjun Opera" gösterileri ve Antik Döneme ait olan Yunan dramaları gösterilmektedir.

Aydınlanma ve Rönesans ile sanat alanında birçok yeni düşünce ortaya çıkmıştır. Bu düşünceler vasıtasıyla Eski Yunan dönemine ait olan müzikli dramlarını yeniden canlandırma çalışmalarına başlanmış ve çalışmaların sonucunda dünya tarihinde ortaya çıkan ilk opera "Dafne" 1597'de İtalya'nın Floransa şehrinde sahnelenmiştir. Floransa'da ortaya çıkan Opera'nın dünyaya yayılması Venedik Okulu sayesinde olmuştur. Halka açık sahnelenen ilk opera 1637'de Venedik'te hizmete girmiş ve bu sayede İtalya'da halkın her kesimine erişen bir sanat halini almıştır (Devlet Opera ve Balesi, 2018: 12).

İtalya'nın opera sanatına gösterdiği yoğun ilginin yanında diğer Avrupa ülkelerinin ilgisi daha ileri yıllarda oluşmaktadır. Ancak 19. Yüzyılda büyük bir atılım gerçekleştirerek sanat ve düşünce akımlarının da etkisinde kalarak birden fazla tür kazanmaya başlamış ve böylelikle halkın gösterdiği büyük ilgi sayesinde İtalya da halka erişen bir sanat haline gelmiştir.

20. Yüzyıla gelindiğinde ise pek çok ülkeye ulaşmayı başarmış ve zaman içerisinde ülkelerin kendi kültür özelliklerinden de etkilenerek yeni eserler doğmaya devam etmiştir. İtalya, Almanya, Amerika, Rusya, Fransa, Avusturya, İngiltere, İspanya, Polonya, Çin, Kanada, Brezilya, İsviçre, İsveç, Ukrayna, Japonya ve Avustralya'nın yer aldığı birçok ülkede opera sahnesi yer almaktadır. 16. Yüzyıl İtalya'sında ortaya çıkan opera sanatı, günümüz dünyasına kadar elli bine yakın temsil ile sahnelenmiştir (D.O.B, 2018: 12).

Avrupa'da ilk ortaya çıktığı günden günümüze kadar entelektüellerin, soyluların ve klasik müzik sanatçılarının kullanımı dışına çıkamamış ve ilgisini çekememiş, fakat

müzikte ve sahne sanatlarında yapılan birtakım yenilikçi hareketler ve devrimler sayesinde halkın kullanımına ulaşmayı başarmıştır (Ertekin, 2007: 77).

Operanın doğduğu ve gelişim gösterdiği 16. Yüzyılda saray düğünlerine, etkinliklerine ve şenliklerine Avrupa'dan bale toplulukları getirmek yaygınlaşmıştır. Operaya olan ilginin 17. Yüzyılda geniş bir alana yayılmasıyla, sarayda bu türe karşı ilginin artmasını sağlamış ve bu çağlarda Avrupa'ya gönderilen Türk elçileri özellikle operaya ilgi göstermiştir (Yener, 1992: 15).

Sahne sanatları içerisinde opera kadar önemli olan bale, 16. Yüzyılda Avrupa'da gelişim göstermiş ve ilk olarak İtalya'da Rönesans döneminde ortaya çıkmıştır. Mim sanatçılarının Orta çağ ve Rönesans döneminde sahnelenen gösterilerinde ve geleneksel halk gösterilerindeki dans adımları bugünkü Bale'nin temellerini oluşturmuştur. O dönemlerde koreografik bir düzeni olmayan bale, Dominic de Piacenza ve Antonio Cornazzo'nun ilk koreografik kompozisyon denemeleri ve adımlara isim vermeleriyle gelişmiştir. Bu noktada Fransızların etkilenmesi üzerine bugünkü ilk bale tohumları 1581'de Catherine de Medici'nin "Beaujoyeux" adlı Le Ballet Comique de la Reine tarafından sahnelenen gösterisiyle atılmıştır (Özhancı, 2010: 198-199).

Bale, teknik terimleri Fransızcadan gelen teknik bir dans türüdür. İlk dans okulu da 1661 yılında Fransa'da "Academic Royal De Dance" adıyla halkın kullanımına açılmıştır. Bale, dans okullarında eğitim alan sanatçıların gösterileriyle soyluların gösterisi olmaktan çıkmış ve diğer Avrupa ülkelerine yayılmaya başlamıştır (D.O.B, 2018: 12).

Balenin en önemli dönemi, Louis XIX döneminde başlamıştır. 18. Yüzyılda bale diğer sanatlardan tümüyle kendini opera sanatından uzaklaştırarak sade ve özgür bir sanat haline gelmiştir. Temeli George Noverre tarafından atılmıştır ve bale günümüzde Noverre'nin belirlediği kurallar çerçevesinde oluşturulmuştur. 18. Yüzyılın sonlarına doğru Rusya'ya kadar ulaşmayı başaran bale, St. Petersburg da Petipa ve Saint-Leon ile hayat bularak gelişmiş ve günümüzde sahnelenen "Uyuyan Güzel", "Fındıkkıran" ve Kuğu Gölü" gibi tanınmış birçok bale eserleri ile dünya geneline ulaşmıştır (Özhancı, 2010: 199).

19. yüzyıl başları itibari ile İtalya, Danimarka ve Rusya'da baleye duyulan ilgi giderek artmıştır. Bale, 20. Yüzyıl başlarına gelindiğinde Rusya'nın merkezi haline

gelmiştir. Sergei Diaghilev en ünlü Rus baletlerinden birisidir. Baleye olan ilginin artmasına sebep olmuş ve böylelikle balede modern çağı başlamıştır (D.O.B, 2018: 13).

2. Türkiye’de Opera ve Bale

Operanın ülkemizdeki tanımı, “Bestenin baştan sona kadar sahip olduğu sözlerin büyük bir kısmı ya da çoğunluğu solo ve koro tarafından söylenmektedir. Işık, kıyafet ve koreografinin uyumu ile göz doldurduğu orkestralı büyük sahne eseri” olarak tanımlanmaktadır. Balenin tanımı ise “Eserin başından sonuna kadar bestelenmiş, sahnede insan bedeninin müzik ile birlikte anlatım aracı olarak kullanılmasıdır. Koreografik düzenlemeler ile ortaya çıkmış ışık, kıyafet, orkestra ve dekor çalışmaları ile zenginleştirilmiş sahne eseri” olarak tanımlanmaktadır (D.O.B, 2018: 16).

Avrupa’da gelişimini sürdürmeye devam eden opera, ülkemizde Osmanlı İmparatorluğu döneminde 18. Yüzyılın sonlarına doğru kendini göstermiştir. Ülkemizin bale ile tanışması ise, 19. Yüzyıl sonlarında gerçekleşmiştir.

Türkiye’de opera iki dönem olarak incelenmektedir.

- Osmanlı İmparatorluğu Dönemi
- Cumhuriyet Dönemi

a. Osmanlı İmparatorluğu Dönemi

Bu dönemde Avrupa ülkelerine birçok elçi gönderilmiştir. Batıdaki gelişmeleri yakından inceleyip ülkeye dönen elçilerin padişaha hazırlayıp sundukları raporlarda, “Opera” kelimesinden bahsettikleri görülmektedir. Seyrettikleri operaları uzun uzun anlatan elçiler, sarayda operalara karşı bir ilginin oluşmasına neden olmuştur. Böylelikle sarayda ilk müzikli oyun, III. Murad döneminde sergilenmiştir (D.O.B., 2018: 17).

18. ve 19. Yüzyıllarda Osmanlı elçilerinin sefaretnamelerinde opera ile ilgili bilgileri devam etmiştir. Tanzimat’tan sonra İstanbul’da yapılan tiyatro binalarında İtalyan opera toplulukları tarafından Verdi operalarının temsilleri verilmiştir. İstanbul’da daha çok 19. Yüzyılın ortalarına doğru başlayan müzikte yenilenme çabalarına, her şeyden önce İtalyan opera sanatı örnek olmuş ve bu sanatın beşiği olan İtalya’daki hocalardan yararlanılmıştır (Altar, 2001: 259).

Bu konuda bilinen ilk örnek, Tanzimat'tan 7 yıl sonra İtalyan bestecisi Giuseppe Verdi'nin 1846 yılında, bir İtalyan opera grubu tarafından Beyoğlu'nda oynanan 'Ernani' operası olmuştur. Opera konusundaki gelişmeler 1885 yılından itibaren Cumhuriyetin kurulduğu 1923 yılına kadar geçen 38 yıllık süre içinde opera konusu tamamen duraklama dönemine girmiştir.

b. Cumhuriyet Dönemi

Cumhuriyet'in ilan edildiği yıllarda ülkemizde opera sanatı ile ilgili önemli gelişmeler olmamıştır. Ziya Gökalp'in müzik konusundaki görüşlerinden etkilenen Mustafa Kemal Atatürk, Cumhuriyetin ilanı sonrasında devletin müzik politikasını, "Türk halk müziğini temel alıp Batı'da geliştirilmiş çoksesli teknik ve yöntemleri kullanarak yeni bir müziğin yoğrulması" ilkesi üzerine yeniden harekete geçmiştir. Avrupa'daki müzik eğitimini tamamladıktan sonra ülkemize dönen genç sanatçılar, 1930'lardan sonra bu alandaki yeteneklerini göstermeye başlamışlardır. Ankara'da Musiki Muallim Mektebi'nin, İstanbul'da Darülelhan'ın kurulması, dışarda eğitim gören genç öğretmen üyelerinin bu kuruluşlarda öğrenci yetiştirmeye başlaması, opera sanatında gerek besteci gerekse yorumcu açısından umutlu bir geleceğe atılan ilk adımlar olmuştur. Cumhuriyet'in müzik politikasına uygun ilk operayı Ahmet Adnan Saygun bestelemiştir (Aksu, 2010: 10).

Atatürk'ün verdiği yetkiler ile Türkiye'de sahnelenen ulusal operalar, kısa sürede büyük bir etki vermiş ve buna bağlı olarak Millî Eğitim Bakanlığı, Ankara'da devlet konservatuvarının kurulmasına ilişkin gerekli hazırlıklar başlatılmıştır.

Millî Eğitim Bakanlığı bünyesinde kurulan ilk müdürlük Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğüdür. Musiki Muallim Mektebi, 1924 yılında Ankara'da faaliyete geçirilmiştir. Mektebin bünyesinde yer alan sınıflardan ilk olarak Devlet Konservatuvarı sınıfları faaliyete geçirilmiştir. Müzik sanatının bütün dallarında olduğu gibi, tiyatro ve opera alanında da çalışmalara hızla başlanmış ve kısa zaman içinde büyük başarılar elde edilmiştir.

Türkiye Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası ile birlikte ilk olarak Türkçe metinle oynanmıştır. Dönemin başında büyük ilgi görmesi üzerine operada olumlu sonuçlar elde edilmiştir. Bununla birlikte batı operalarından Türkçe librettolu operalar oluşturma çabasına neden olmuştur. 1940 yılında Türkiye'de ilk olarak ünlü besteci G. Puccini'nin Madame Butterfly operasının sadece 2. Perdesi sahneye konmuştur.

Ardından 1941 yılında yine G. Puccini'nin Tosca operasının sadece 2. Perdesi Türkçe librettolarla, konservatuvarın opera stüdyosu elemanlarıyla başarılı bir şekilde sahnelenmiştir. Operadaki ilk temsiller dönemin basınında büyük ilgi uyandırmıştır. Yürürlüğe giren 16 Mayıs 1940'taki yasa ile Musiki Muallim Mektebi içinde kısa bir dönem için kurulup faaliyete geçirilen Devlet Konservatuvarı sınıfları müzik, opera, bale ve tiyatro bölümlerini içine alan Devlet Konservatuvarına çevrilmiştir. Bu sayede yetenekli besteciler, müzisyenler, solistler ve bale sanatçıları yetiştirilmiştir (D.O.B., 2018: 18).

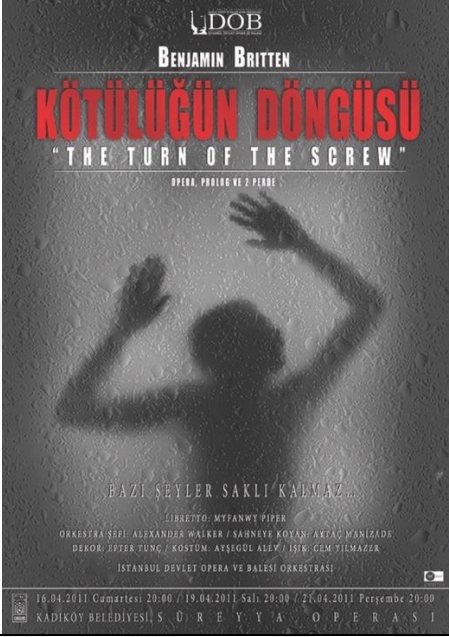
Ünlü Türk Opera bestecilerimiz; Cemal Reşit Rey, Sabahaddin Kalender, Ahmet Adnan Saygun, Nevit Kodallı, Necil Kazım Akses, Ferit Tüzün, Cengiz Tanç, Çetin Işıkoğlu ve Okan Demiriş gibi birçok ünlü isim bulunmaktadır.

Ankara Devlet Opera ve Balesi, 1949 yılında çıkarılan özel bir yasa ile opera alanındaki çalışma ve yeniliklere başlamıştır. Bununla birlikte İstanbul Devlet Opera ve Balesi'nin kadro ihtiyacını Devlet Konservatuvarı mezunu sanatçılar ile tamamlamıştır. Ankara Devlet Operası'nın kuruluşunda yer alan opera orkestrası, korusu ve balesi 1950 yılından itibaren Ankara Devlet Operası organize edilmiş ve opera orkestrası, korusu ve balesi zaman içerisinde başarılı ve faydalı bir bütün haline gelmiştir. Ankara Devlet Operası'nın bale okuluna, 1947 yılında İngiltere'den davet üzerine gelen bale uzmanı Dame Ninette de Valois'nin katkısıyla İstanbul Yeşilköy'deki bir ilkokul kurulmuştur. 3 yıl süren eğitim sonunda yetiştirilen bale sanatçıları, eğitimlerini 1950 yılında Ankara Devlet Konservatuvarı'nda sürdürmüş ve 1956-1957 yılında bölümün ilk mezunlarını vermiştir (D.O.B., 2018: 18).

Opera ve Bale'nin geçmişten bugüne kadar geldiği bu noktada, ülkemizde bulunan birçok olanaklar doğrultusunda Türkiye'de Opera ve Bale Atatürk'ün katkıları sayesinde bugüne kadar gösterilen emeklerin boşa çıkmadığı, verilen değer ve çabaların amacına ulaşabilmiş bir sanat olarak gelecek yeni nesillere aktarılabilmektedir.

Dünyada Rönesans ile başlayan opera ve bale, feodal yönetim düzeninin çözülmesiyle gelişimine devam etmiş ve demokrasinin gelişmesiyle birlikte süregelen varlığını daha da kalıcı kılmıştır. Günümüzde opera ve bale, dünyada gelişmişliğin ölçüsünü belirleyen en önemli sanat dallarından bir tanesidir. Türkiye'de de cumhuriyet ile çağdaşlaşmada hızlı bir şekilde gelişimini devam ettirmiştir. Bu alanda Devlet Opera ve Balesi cumhuriyetimizin bize armağan ettiği bir sanat dalıdır.

III. BULGULAR VE VERİ ANALİZİ

Kötülüğün Döngüsü, 2011	Değerlendirilecek Tasarım Unsurları
	• Renk• İmge• Hiyerarşi• Denge• Çizgi• Biçim• Kontrast• Vurgu• Hareket• Tekrar• Negatif Alan
• “Kötülüğün Döngüsü” adlı opera ve bale afişinde zeminde grinin tonları kullanılarak afişin konusuna uygun karamsar bir etki yaratılmaktadır. Işık ve gölge etkileriyle figür ön plana çıkarılırken, başlıkta kırmızı rengin kullanılması hem dikkatin başlığa çekilmesini sağlamış hem de eserde işlenen öfke, suç ve korku konularının çağrışımını desteklemektedir.• Afişte kullanılan figür imge unsurudur.• Başlıkta kırmızı rengin kullanılması başlığın ilk algılanan unsur olmasını sağlamaktadır, ikinci olarak figür ve daha sonra başlığın alt ve üst kısmında yer alan yazılar algılanmaktadır. Böylece hiyerarşik düzen sağlanmıştır.• Tipografi ve görsel kullanımı bakımından denge vardır.	• Başlığı altındaki ve üstündeki tipografilere ayırmak amacıyla düz ve ince çizgiler kullanılmıştır.• Afişte imge olarak kullanılan figür aynı zamanda biçim unsurudur.• Zeminde kullanılan gri tonlar üzerine başlıkta kırmızı rengin kullanılması kontrast oluşturmaktadır.• Afişte gri zemin üzerine başlıkta kırmızı renk kullanılarak başlığa vurgu yapılmaktadır.• Figür ’ün duruşu ve afiş üzerindeki su damlaları tasarıma hareket katmaktadır.• Afişte tekrar unsuru yoktur.• Negatif alanlar vardır.

Şekil 1 Kötülüğün Döngüsü adlı Afişin Tasarım Analizi

Kaynak: İ.D.O.B, 2021.

Herkese Opera, 2011	Değerlendirilecek Tasarım Unsurları
	• Renk • İmge • Hiyerarşi • Denge • Çizgi • Biçim • Kontrast • Vurgu • Hareket • Tekrar • Negatif Alan
• “Herkese Opera” adlı festival afişinde zeminde kullanılan fotoğrafta deniz ve gökyüzü görülmektedir. Bununla ilişkili olarak afişte mavi ve beyaz renk hakimdir. Mavi, doğanın gücünü hissettiren, deniz ve gökyüzünün rengidir. Beyaz ise sakinliği yalınlığı hissettirmektedir. • Afişte zeminde kullanılan fotoğraf imge unsurudur. • Figürün elbisesinin kırmızı olması, afişe bakıldığında ilk o figürün algılanmasını sağlamaktadır. Daha sonra başlık ve başlığın altında yer alan tarih, yer ve zaman bilgileri algılanmaktadır. Böylelikle hiyerarşik düzen vardır. • Afişte tipografi ve görsel kullanımı bakımından denge vardır. • Afişte çizgi unsuru yoktur.	• Afişte imge olarak kullanılan fotoğrafta yer alan bulutlar ve deniz doğal biçim unsurudur. Arka plandaki kız kulesi ise mimarı biçimdir. Ön plandaki insan figürleri daha gerçeğe yakın canlı gibi görünürken arka planda kalan biçimler daha yumuşak ve cansız görünmektedir. • Zeminde kullanılan mavi ve beyaz tonlar üzerine figürün elbisesindeki kırmızı renk tasarımda kontrast oluşturmaktadır. • Afişte kullanılan renklere bakıldığında figürün elbisesinin kırmızı olması figüre vurgu yapılmasını sağlamaktadır. • Afişte hareket vardır. • Afişte tekrar unsuru yoktur. • Negatif alanlar vardır.

Şekil 2 Herkese Opera adlı Afişin Tasarım Analizi

Kaynak: Milliyet, 2021.

9. Bodrum Uluslararası Bale Festivali, 2011	Değerlendirilecek Tasarım Unsurları
	• Renk • İmge • Hiyerarşi • Denge • Çizgi • Biçim • Kontrast • Vurgu • Hareket • Tekrar • Negatif Alan
• Festival afişinde kullanılan renklerde mavi çoğunlukta olmakla birlikte yukarıdan aşağı doğru koyudan açığa bir geçiş söz konusudur. • Afişte kullanılan balerin figürü, sol anahtarı ve arka planda yer alan kale görseli birer imge unsurudur. • Başlıkta kullanılan turuncu renk, afişte kullanılan diğer renklerden farklı olarak dikkat çekmektedir. Böylelikle afişte ilk algılanan başlıkta yer alan '9. Bale' kısmıdır. Daha sonra başlıkta yazan diğer kelimeler ve başlığın hemen altında yer alan tarih bilgisi algılanmaktadır. Böylelikle hiyerarşik düzen vardır. • Afişte tipografi ve görsel kullanımı bakımından denge vardır. • Tipografiyi birbirinden ayırmak amacıyla kalın ve düz çizgiler kullanılmıştır.	• Afişte yer alan kalın ve düz çizgiler, figür, sol anahtarı ve arka plandaki kaleler birer biçim unsurudur. • Afişte kullanılan renkler arasında kontrast vardır. • Başlıkta kullanılan diğer renklerden farklı olarak turuncu rengin kullanılması kaçınıcı ve ne festivali olduğuna vurgu yapılmasını sağlamaktadır. • Afişteki sol anahtarının üzerindeki balerinin dans ediyor olması, dalganın kıyıya vurmuş etkisi afişe hareket katmaktadır. • Afişteki kalın ve düz çizgiler art arda tekrar etmektedir. • Afişte negatif alanlar vardır.

Şekil 3 Bodrum Uluslararası Bale Festivali adlı Afişin Tasarım Analizi

Kaynak: Gezialemi, 2021.

Afife, 2012	Değerlendirilecek Tasarım Unsurları
	• Renk • İmge • Hiyerarşi • Denge • Çizgi • Biçim • Kontrast • Vurgu • Hareket • Tekrar • Negatif Alan
• “Afife” adlı afişte Müslüman Türk kadınlarının sahneye çıkmasının yasak olduğu 1900’lü yılların başında tüm olumsuzluklara rağmen sahneye çıkan ilk Müslüman Türk kadın tiyatro oyuncusu Afife Jale’nin hayatını konu alan modern bale prodüksiyonu olan Afife’nin prömiyer afişinde zemine hâkim olan siyah, Afife’nin yaşadığı o zorlu karanlık dönemi çağrıştırmaktadır. Kırmızı rengin harekete geçirici canlılık veren özelliği ile imgenin hareketi desteklenmektedir. İmgenin elbisesinde kullanılan beyaz renk ise Afife’nin saf ve masum olduğunu çağrıştırmaktadır. • Afişte kullanılan figür imge unsurdur. • Afişe baktığımızda kırmızının dikkat çekici özelliği sebebiyle ilk algılanan kırmızı çarşaf gibi süzülen örtü ve sonrasında figürdür.	Böylelikle kırmızıdan beyaza bir hiyerarşi olduğu görülmektedir. • Tipografi ve görsel kullanımı bakımından denge vardır. • Afişin alt kısmında yer alan oyuncular ile tarih, yer ve zaman bilgilerini birbirinden ayırabilmek için ince ve düz bir çizgi kullanılmıştır. • Afişte imge olarak kullanılan figür aynı zamanda biçim unsurudur. • Kullanılan renkler arasında kontrast vardır. • Afişte ana karaktere yani imgeye vurgu yapılmıştır. • Figürün kumaş ile olan ahengi tasarıma hareket katmaktadır. • Afişte tekrar unsuru yoktur. • Negatif alanlar vardır.

Şekil 4 Afife adlı Afişin Tasarım Analizi

Kaynak: İ.D.O.B, 2021.

Midas'ın Kulakları, 2012	Değerlendirilecek Tasarım Unsurları
	• Renk • İmge • Hiyerarşi • Denge • Çizgi • Biçim • Kontrast • Vurgu • Hareket • Tekrar • Negatif Alan
• “Midas’ın Kulakları” adlı Opera afişinde siyah ve sarı rengin tonları kullanılmıştır. • Afişte kullanılan illüstrasyon imge unsurudur. • Afişe bakıldığında ilk olarak ortada bulunan imge, ikinci olarak ise başlık ve son olarak afişin alt kısmında yer alan orkestra ve koroda yer alan kişilerin isimleri, tarih, yer ve zaman bilgileri algılanmaktadır. Böylelikle hiyerarşik bir düzen vardır. • Tipografi ve görsel kullanımı bakımından denge vardır. • Çizgi unsuru yoktur. • İmge olarak kullanılan illüstrasyon aynı zamanda biçim unsurudur. • Afişte kullanılan renkler arasında kontrastlık vardır.	• İmgenin boyutunu ve başlığın boyutunu göz önünde bulundurduğumuzda her ikisine de vurgu yapılmıştır. • Afişte hareket vardır. • Tekrar unsuru yoktur. • Negatif alanlar vardır.

Şekil 5 Midas'ın Kulakları adlı Afişin Tasarım Analizi

Kaynak: İ.D.O.B, 2021.

Fındıkkıran, 2012	Değerlendirilecek Tasarım Unsurları
	• Renk • İmge • Hiyerarşi • Denge • Çizgi • Biçim • Kontrast • Vurgu • Hareket • Tekrar • Negatif Alan
• “Fındıkkıran” çocuk balesi afişinde yeşil çoğunlukta olmakla birlikte beyaz, kırmızı, sarı, lacivert ve siyah renkleri kullanılmıştır. • Afişte bulunan figürler, ağaç ve ağacın üzerindeki cisimler birer illüstrasyondur ve illüstrasyonlar birer imge unsurudur. • Afişe bakıldığında ilk algılanan imgelerdir, daha sonra başlık ve başlığın altında yer alan kadrodaki isimler algılanmaktadır. Böylelikle hiyerarşik düzen vardır. • Tipografi ve görsel kullanımı bakımından denge vardır. • Afişteki her biçimin kenarlarını, köşelerini ve sınırlarını belirlemek amacıyla kontür çizgisi kullanılmıştır.	• Afişte imge olarak kullanılan illüstrasyonların hepsi birer biçim unsurudur. Bu biçimler gerçeklikten uzak yapay biçimlerdir. • Afişte kullanılan renkler arasında kontrastlık vardır. • Afişte birçok canlı rengi bir arada kullanarak imgelere vurgu yapılmıştır. • İmgelerde birçok rengin bir arada kullanılması tasarıma hareket katmaktadır. • Ağaçta art arda tekrar eden ince ve dalgalı çizgiler ve ağaçtaki dairesel şekillerde tekrar etmektedir. • Afişte negatif alanlar vardır.

Şekil 6 Fındıkkıran adlı Afişin Tasarım Analizi

Kaynak: İ.D.O.B, 2021.

Kont Dracula, 2013	Değerlendirilecek Tasarım Unsurları
	• Renk • İmge • Hiyerarşi • Denge • Çizgi • Biçim • Kontrast • Vurgu • Hareket • Tekrar • Negatif Alan
• “Kont Dracula” adlı bale’nin konu itibari ile hem korku hem komedi olmasına rağmen zeminde kullanılan siyah, başlıkta kullanılan kırmızı ve yazı karakteri vampirin kanla beslenmesini çağrıştırmaktadır. Böylelikle kan ve korku duyguları hissedilmektedir. • Afişteki vampir karakteri imge unsurudur. • Kullanılan yazı karakteri ve kırmızı renk sebebiyle ilk algılanan başlık daha sonra ise imgedir. Böylelikle hiyerarşik bir düzen vardır. • Tipografi ve görsel kullanımı bakımından denge vardır. • Afişte çizgi unsuru yoktur.	• Afişte imge unsuru olarak kullanılan vampir ve arka plandaki şato, bulutlar ve ay birer biçim unsurudur. • Renkler arasında kontrast vardır. • İmgenin afişteki konumundan dolayı ve başlığın yazı karakteri sebebiyle imgeye ve başlığa vurgu yapılmaktadır. • Afişte hareket vardır. • Tekrar unsuru yoktur. • Afişte negatif alanlar vardır.

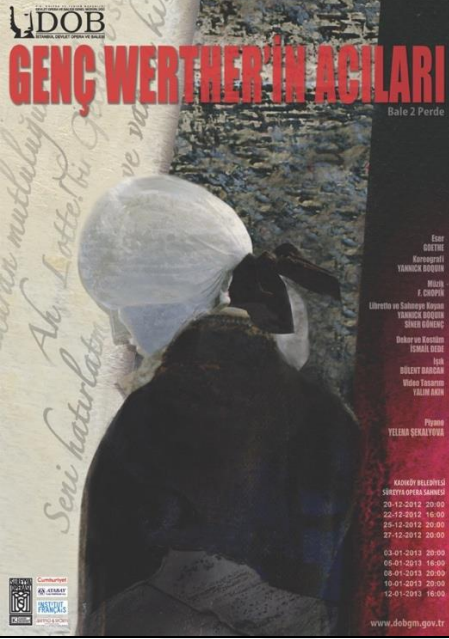
Şekil 7 Kont Dracula adlı Afişin Tasarım Analizi

Kaynak: Frpnet, 2021.

Ergime, 2013	Değerlendirilecek Tasarım Unsurları
	• Renk • İmge • Hiyerarşi • Denge • Çizgi • Biçim • Kontrast • Vurgu • Hareket • Tekrar • Negatif Alan
• “Ergime” adlı opera afişinde siyah ve beyaz renkleri kullanılmıştır. • Afişte oyuncuların fotoğrafları birer imge unsurudur. • Afişteki imgelere oranla boyutu, yazı karakteri ve beyaz rengin kullanılması sebebiyle afişte ilk algılanan başlıktır. Daha sonra ise imgeler ve son olarak en sağda yer alan tarih, yer ve zaman bilgileridir. Böylelikle hiyerarşik düzen vardır. • Başlığın yukarıdan aşağıya doğru dikey olarak kullanılması afişi görseller ve tipografi olarak iki tarafa ayırmaktadır. Afişte tipografi ve görsel kullanımı bakımından denge vardır. • Afişte çizgi unsuru yoktur.	• Afişte imge unsuru olarak kullanılan her fotoğraf birer biçim unsurudur. • Tasarımda kullanılan siyah ve beyaz renkleri afişte renk bakımından kontrast oluşturmaktadır. • Dikey olarak kullanılışı, boyutu ve yazı karakteri başlığın vurgulanmasını sağlamaktadır. • Başlığın üzerindeki desen ve figürlerin zıplama pozları afişte hareketi sağlamaktadır. • Fotoğraflar ve fotoğraflardaki figürlerin zıplama hareketi 4 fotoğrafta da tekrar etmektedir. • Afişte negatif alanlar vardır.

Şekil 8 Ergime adlı Afişin Tasarım Analizi

Kaynak: İ.D.O.B, 2021.

Genç Werther'in Acıları, 2013	Değerlendirilecek Tasarım Unsurları
	• Renk • İmge • Hiyerarşi • Denge • Çizgi • Biçim • Kontrast • Vurgu • Hareket • Tekrar • Negatif Alan
• “Genç Werther’in Acıları” adlı bale afişinde ağırlıklı olarak kırmızı, siyah ve beyaz renkler kullanılmıştır. • Afişte kullanılan figür imge unsurudur. • Afişe bakıldığında ilk olarak imge, ikinci olarak başlık ve son olarak sağ tarafta yer alan tipografiler algılanmaktadır. Böylelikle hiyerarşik bir düzen vardır. • Tipografi ve görsel kullanımı bakımından denge vardır. • Çizgi unsuru yoktur. • Afişte imge olarak kullanılan karakter aynı zamanda biçim unsurudur. • Renkler arasında kontrastlık vardır. • 18. yüzyılı andıran kostümüyle dikkat çekilerek imgeye vurgu yapılmaktadır.	• Afişin zemininde kullanılan farklı dokulardaki görseller afişe hareket katmaktadır. • Tekrar unsuru yoktur. • Negatif alanlar vardır.

Şekil 9 Genç Werther’in Acıları adlı Afişin Tasarım Analizi

Kaynak: İ.D.O.B, 2021.

Rus Besteciler Konseri, 2014	Değerlendirilecek Tasarım Unsurları
	• Renk • İmge • Hiyerarşi • Denge • Çizgi • Biçim • Kontrast • Vurgu • Hareket • Tekrar • Negatif Alan
• “Rus Besteciler Konseri” adlı konser afişinde zeminde siyah, tipografide ise kırmızı ve beyaz renkler kullanılmıştır. • Afişte imge unsuru yoktur. • Tarih ve saat bilgisinin altında ince ve düz bir çizgi kullanılmıştır. • Afişte biçim unsuru yoktur. • Renkler arasında kontrastlık vardır. • Başlık büyük yazılarak ilk algılanması istenilen unsur olmuştur. Başlıktan sonra önem sırasına göre tarih, yer ve solistler şeklinde görsel hiyerarşi oluşturulmuştur. • Afişte görsel unsur olmadığı için tipografide ve arka planda yer alan şekillerle dengelenmeye çalışılmıştır.	• Başlığın afişteki diğer unsurlara oranla büyük kullanılması vurgulanmasını sağlamıştır. • Arka plandaki şekiller ve başlıkta kullanılan yazı karakteri afişe hareket katmaktadır. • Tekrar unsuru yok. • Afişte negatif alanlar vardır.

Şekil 10 Rus Bestecileri Konseri adlı Afişin Tasarım Analizi

Kaynak: İ.D.O.B, 2021.

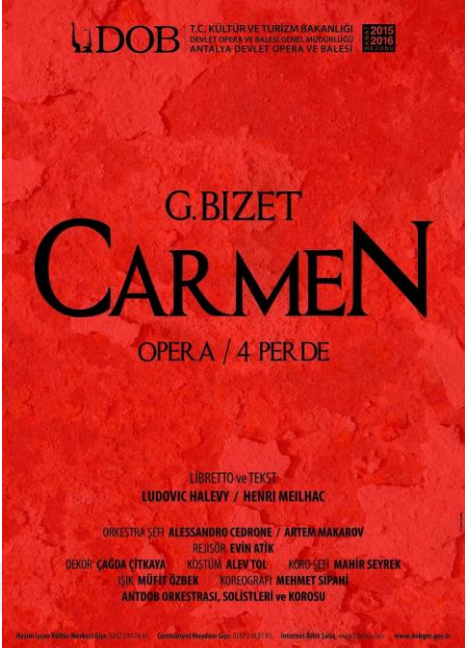
La Boheme, 2014	Değerlendirilecek Tasarım Unsurları
	• Renk • İmge • Hiyerarşi • Denge • Çizgi • Biçim • Kontrast • Vurgu • Hareket • Tekrar • Negatif Alan
• “La Boheme” adlı opera afişinde zeminde kullanılan beyaz, temiz bir sayfayı çağrıştırmaktadır. Eserde bahsi geçen karakterlerden biri olan yazar ve şair Rodolfo, aslında eserin yazarı Henri Muger’in ta kendisidir. Kuş tüyü dolma kalemin anlamı da buradan gelmektedir. • Afişte kullanılan kuş tüyü dolma kalem imge unsurudur. • Afişte ilk algılanan başlık, ikinci algılanan ise imgedir. Böylelikle hiyerarşi vardır. • Tipografi ve görsel kullanımı bakımından denge vardır. • Çizgi unsuru yoktur.	• Afişte imge unsuru olarak kullanılan kuş tüyü dolma kalem aynı zamanda bir biçim unsurudur. • Renklerde kontrastlık vardır. • Kullanılan yazı karakteri ve dizilişi bakımından başlığa ve imgeye vurgu yapılmıştır. • Başlığın yazı karakteri ve afişteki dizilişi tasarıma hareket katmaktadır. • Afişte tekrar unsuru yoktur. • Afişte negatif alanlar vardır.

Şekil 11 La Boheme adlı Afişin Tasarım Analizi

Kaynak: Tiyatrolar, 2021.

2014	Değerlendirilecek Tasarım Unsurları
2014 yılına ait 3. bir afiş bulunamamıştır.	• Renk• İmge• Hiyerarşi• Denge• Çizgi• Biçim• Kontrast• Vurgu• Hareket• Tekrar• Negatif Alan

Şekil 12 Afişe ulaşılamamıştır.

Carmen, 2015	Değerlendirilecek Tasarım Unsurları
	• Renk • İmge • Hiyerarşi • Denge • Çizgi • Biçim • Kontrast • Vurgu • Hareket • Tekrar • Negatif Alan
• “Carmen” adlı opera afişinde kullanılan kırmızı, afişte konu edilen aşk ve ölüm çağrıştırmaktadır. • İmge unsuru yok. • Afişte ilk olarak başlık, ikinci olarak opera bilgileri algılanmaktadır. Böylelikle hiyerarşik bir düzen vardır. • Afişte negatif-pozitif alan bakımından denge sağlanmıştır. • Çizgi unsuru yok. • Biçim unsuru yok. • Afişte kullanılan renkler arasında kontrast vardır.	• Afişte eserdeki ana karakterin adına yani başlığa vurgu yapılmıştır. • Zeminde kullanılan doku, afişte harekete sebep olmuştur. • Tekrar unsuru yoktur. • Afişte negatif alanlar vardır.

Şekil 13 Carmen adlı Afişin Tasarım Analizi

Kaynak: Kulturportali, 2021.

XIV. Louis İstanbul'da, 2015	Değerlendirilecek Tasarım Unsurları
	• Renk • İmge • Hiyerarşi • Denge • Çizgi • Biçim • Kontrast • Vurgu • Hareket • Tekrar • Negatif Alan
• “XIV. Louis İstanbul'da” adlı barok konser afişinde kırmızı ve sarı çoğunlukta olmakla birlikte beyaz ve lacivert renkleri de kullanılmıştır. • Afişte Fransız kralı ve arka planda kullanılan fotoğraf imge unsurudur. • Afişte Fransız kralının kılık kıyafetinin ve arka planın gösterişli olmasından dolayı hiyerarşik düzen sağlanamamıştır. Anlam karmaşası vardır. • Afişte tipografi ve görsel kullanımı bakımından denge vardır. • Çizgi unsuru yoktur. • Afişte imge olarak kullanılan fotoğraf, fotoğrafta yer alan figür ve mekânda yer alan cisimler aynı zamanda biçim unsurudur.	• Afişte kullanılan renklerde kontrastlık vardır. • Figürde mekânın renklerinden farklı daha açık tonlar kullanılarak imgeye vurgu yapılmıştır. • Mekânın ve figürün gösterişli olması afişe hareket katmaktadır. • Tekrar unsuru yoktur. • Afişte negatif alan yoktur.

Şekil 14 XIV. Louis İstanbul'da adlı Afişin Tasarım Analizi

Kaynak: Andante, 2021.

Hamlet, 2015	Değerlendirilecek Tasarım Unsurları
	• Renk • İmge • Hiyerarşi • Denge • Çizgi • Biçim • Kontrast • Vurgu • Hareket • Tekrar • Negatif Alan
• “Hamlet” adlı afişin büyük bir çoğunluğunda kullanılan kırmızı, afişte konu edilen aşk ve ölüm duygularını çağrıştırmaktadır. • Afişte kralı temsil eden taht, taç ve kılıç hepsi birer imge unsurudur. • Başlıkta kullanılan sarı renk başlığın ilk algılanmasını sağlarken, hamlet’ in t’sinin kılıçla olan ilişkisi başlıktan sonra ikinci olarak kılıcın algılanmasını sağlamaktadır. Böylelikle hiyerarşik bir düzen vardır. • Tipografi ve görsel kullanımı bakımından denge vardır. • Afişte çizgi unsuru yoktur. • Afişte imge unsuru olarak kullanılan taht, taç ve kılıç aynı zamanda birer biçim unsurudur.	• Kullanılan renklerde kontrastlık vardır. • Afişte başlığa ve kılıca vurgu yapılmıştır. • Başlığın yazı karakteri, biçimlerin gerçeklikten uzak yapay halleri ve afiş içerisindeki düzenleri afişe hareket katmaktadır. • Tekrar unsuru yoktur. • Negatif alanlar vardır.

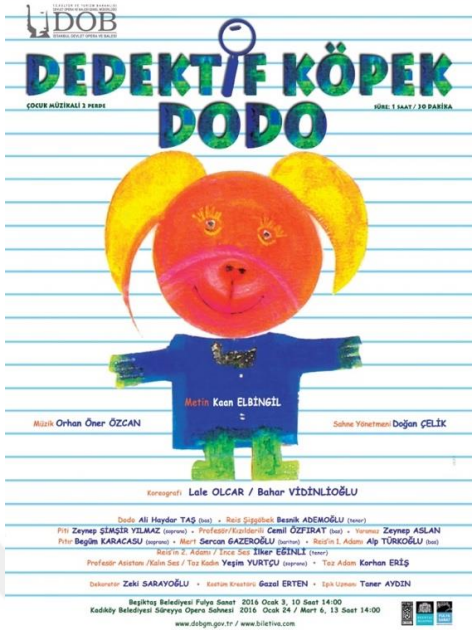
Şekil 15 Hamlet adlı Afişin Tasarım Analizi

Kaynak: Oyunmerdiveni, 2021.

Başka Dünya, 2016	Değerlendirilecek Tasarım Unsurları
	• Renk • İmge • Hiyerarşi • Denge • Çizgi • Biçim • Kontrast • Vurgu • Hareket • Tekrar • Negatif Alan
• “Başka dünya” adlı opera afişinde çoğunlukta olarak kullanılan mavi ve mor karışımı zemin üzerine kırmızı, sarı, yeşil ve turuncu fırça darbeleri afişe serbest bir hava katarken ana ve ara renklerin bir arada uyum içerisinde kullanılmasına da iyi bir örnek olmaktadır. Beyaz fırçayla çizilmiş göz şekli afişin başlığıyla ilişkilendirilmiştir. • Afişteki göz illüstrasyonu imge unsurudur. • Afişte kullanılan diğer renklerden farklı olarak imgenin beyaz oluşu o afişte ilk algılanan unsur olmasını sağlamaktadır. Daha sonra başlık ve afişin alt kısmında yer alan sanatçı isimleri, tarih, yer ve zaman bilgileri algılanmaktadır. Böylelikle görsel hiyerarşi vardır. • Tipografi ve görsel kullanımı bakımından denge vardır. • Çizgi unsuru yoktur. • Afişte imge olarak kullanılan göz illüstrasyonu biçim unsurudur. • Kullanılan renkler arasında kontrastlık vardır. • Afişte göz şeklinin bulunduğu alan daha canlı bırakılarak belirginleştirilmiş ve göze yani imgeye vurgu yapılmıştır. • Tasarımdaki farklı yönlere yapılmış renkli fırça darbeleri tasarıma hareket katmaktadır. • Afişte tekrar unsuru yoktur. • Negatif alanlar vardır.	

Şekil 16 Başka Dünya adlı Afişin Tasarım Analizi

Kaynak: İ.D.O.B, 2021

Dedektif Köpek Dodo, 2016	Değerlendirilecek Tasarım Unsurları
	• Renk • İmge • Hiyerarşi • Denge • Çizgi • Biçim • Kontrast • Vurgu • Hareket • Tekrar • Negatif Alan
• “Dedektif köpek Dodo” adlı afişte ana ve ara renklerin bir arada bu kadar canlı kullanılması afişin bir çocuk müzikali olduğunu hissettirmektedir. • Afişteki köpek illüstrasyonu imge unsurudur. • Afişte ilk algılanan illüstrasyon, ikinci olarak algılanan başlık ve son olarak afişin alt kısmında yer alan sanatçı isimleri, tarih, yer ve zaman bilgileridir. Böylelikle hiyerarşik bir düzen vardır. • Tipografi ve görsel kullanımı bakımından denge vardır. • Beyaz zemin üzerinde mavi renkte ince ve düz çizgiler kullanılmıştır. • Afişte imge unsuru olan köpek illüstrasyonu aynı zamanda biçim unsurudur.	• Kullanılan renkler arasında kontrast vardır. • Afişte imgeye ve başlığa vurgu yapılmıştır. • Zeminde kullanılan çizgilerin tekrar ediyor olması, başlıkta kullanılan mavi ve yeşil renk geçişleri, imgenin rengarenk olması tasarıma hareket katmaktadır. • Afişte zemin boyunca aynı çizgiler tekrar etmektedir. • Negatif alanlar vardır.

Şekil 17 Dedektif Köpek Dodo adlı Afişin Tasarım Analizi

Kaynak: İ.D.O.B, 2021

La Traviata, 2016	Değerlendirilecek Tasarım Unsurları
	• Renk • İmge • Hiyerarşi • Denge • Çizgi • Biçim • Kontrast • Vurgu • Hareket • Tekrar • Negatif Alan
• “La Traviata” adlı opera afişinde kırmızı, beyaz ve siyah renkler kullanılmıştır. • Afişte kullanılan dudak illüstrasyonu imge unsurudur. • Afişe bakıldığında ilk algılanan imge, ikinci olarak algılanan imgenin altında yer alan başlıktır. Son olarak sanatçı isimleri, tarih, yer ve zaman bilgileri algılanmaktadır. Böylelikle hiyerarşik bir düzen vardır. • Tipografi ve görsel kullanımı bakımından denge vardır. • Çizgi unsuru yoktur. • Afişte imge unsuru olarak kullanılan dudak illüstrasyonu aynı zamanda biçim unsurudur.	• Renkler arasında kontrastlık vardır. • Afişte imgeye ve başlığa vurgu yapılmıştır. • Zemindeki renk geçişleri afişte harekete sebep olmuştur. • Tekrar eden bir unsur yoktur. • Afişte negatif alanlar vardır.

Şekil 18 La Traviata adlı Afişin Tasarım Analizi

Kaynak: İ.D.O.B, 2021

Kuğu Gölü, 2017	Değerlendirilecek Tasarım Unsurları
	• Renk • İmge • Hiyerarşi • Denge • Çizgi • Biçim • Kontrast • Vurgu • Hareket • Tekrar • Negatif Alan
• “Kuğu gölü” adlı bale afişinde siyah ve beyaz renkleri kullanılmıştır. • Afişte kullanılan melek kanatları imge unsurudur. • Afişte ilk algılanan imge, ikinci olarak algılanan başlıktır. Böylelikle hiyerarşik bir düzen vardır. • Tipografi, görsel ve renk kullanımı bakımından simetrik bir denge vardır. • Renklerin sınırlarını belirlemek amacıyla düz ince bir çizgi kullanılmıştır. • Afişte imge olarak kullanılan melek kanatları aynı zamanda biçim unsurudur.	• Zeminde, başlıkta ve imgelerde siyah ile beyaz rengin kullanılması kontrast oluşturmaktadır. • Afişte imge ve başlığa vurgu yapılmıştır. • Hareket vardır. • Afişte tekrar unsuru yoktur. • Afişte negatif alanlar vardır.

Şekil 19 Kuğu Gölü adlı Afişin Tasarım Analizi

Kaynak: Operabale, 2021.

The Rakes's Progress, 2017	Değerlendirilecek Tasarım Unsurları
	• Renk • İmge • Hiyerarşi • Denge • Çizgi • Biçim • Kontrast • Vurgu • Hareket • Tekrar • Negatif Alan
• “The rake’s progress” adlı opera afişinde zeminde beyaz tipografide ise siyah renkler kullanılmıştır. • Afişte kullanılan pişti kağıtları imge unsurudur. • Afişte ilk olarak imge, ikinci olarak başlık algılanmaktadır. En son olarak ise sanatçı isimleri, tarih, yer ve zaman bilgileri algılanmaktadır. Böylelikle hiyerarşik bir düzen vardır. • Tipografi ve görsel kullanımı bakımından denge vardır. • Afişte çizgi unsuru yoktur.	• Afişte imge olarak kullanılan pişti kağıtları aynı zamanda biçim unsurudur. • Afişte kullanılan siyah ve beyaz renkler tasarımda kontrast oluşturmaktadır. • Afişte imgeye ve başlığa vurgu yapılmıştır. • Pişti kağıtlarının dizilişi tasarıma hareket katmaktadır. • Afişte pişti kağıtlarının art arda dizilişi tekrarı oluşturmaktadır. • Negatif alanlar vardır.

Şekil 20 The Rake’s Progress adlı Afişin Tasarım Analizi

Kaynak: İ.D.O.B, 2021

Sondan Önce- 3 Aşk- 4 Mevsim, 2017	Değerlendirilecek Tasarım Unsurları
İDOE T.C. KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI DEVLET OPERA VE BALLET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ İSTANBUL DEVLET OPERA VE BALLET MÜDÜRLÜĞÜ SONDAN ÖNCE Neoklasik Fazi de Önce Sürer: 7 dakika 3 AŞK Neoklasik Balı / 1 perde Sürer: 25 dakika 4 MEVSİM Modern Balı / 1 Perde Sürer: 30 dakika SONDAN ÖNCE Koreograf David Sonnenbleck Müzik R. Strauss "Bain Schloßgöben" Soprano Perihan N. Artan Fiyano Fügan Yiğitil Sahne Düzeni ve Işık David Sonnenbleck Işık Uygulama Tamer Aydın 3 AŞK Koreograf David Sonnenbleck Müzik P.J. Capriccioli "Si Mimir 6. Sinfoni (Perkütönel, Op.74)" Küçük Uygulama Cimen Samancıoğlu Sahne Düzeni ve Işık David Sonnenbleck Işık Uygulama Tamer Aydın 4 MEVSİM Koreograf Uğur Seyrek Müzik A. Vivaldi "Dört Mevsim" Lüster Uğur Seyrek / Işık Noyan Kostüm Tasarımı Cimen Samancıoğlu Sahne Düzeni ve Işık Uğur Seyrek Işık Uygulama Tamer Aydın 29 Nisan 2017 • 2 / 3 / 5 / 9 / 11 / 13 Mayıs 2017 KADIKÖY BELEDİYESİ SÜREYYA OPERA SAHNESİ www.dobgm.gov.tr / www.biletiva.com	• Renk • İmge • Hiyerarşi • Denge • Çizgi • Biçim • Kontrast • Vurgu • Hareket • Tekrar • Negatif Alan
• Afişte 3 eserden bahsedilmektedir. Her eser için birbirine benzer ama ayrı illüstrasyonlar yapılmıştır. İllüstrasyonlarda ana ve ara renkler bir arada kullanılmıştır. • İllüstrasyonların her biri imge unsurudur buna göre afişte 3 tane imge vardır. • İmgelerde birçok rengin bir arada kullanılması ve kullanılan renklerin canlılığına bağlı olarak afişte algılanan ilk unsur imge, ikinci algılanan başlıktır. Son olarak ise sanatçıların isimleri ve en alt kısımda yer alan tarih, yer ve zaman bilgileri algılanmaktadır. Böylelikle hiyerarşik bir düzen vardır. • Tipografi ve görsel kullanımı bakımından denge vardır.	• Afişte çizgi unsuru yoktur. • Afişte kullanılan imgelerin her biri biçim unsurudur. • Renkler arasında kontrastlık vardır. • Afişte birçok rengin bir arada kullanılarak oluşturduğu harekete bağlı olarak imgelere vurgu yapılmıştır. • Renklerin karmaşık düzeninin oluşturduğu bir hareket vardır. • İmgeler yan yana ve aynı boyutlarda tekrar etmektedir. • Afişte negatif alanlar vardır.

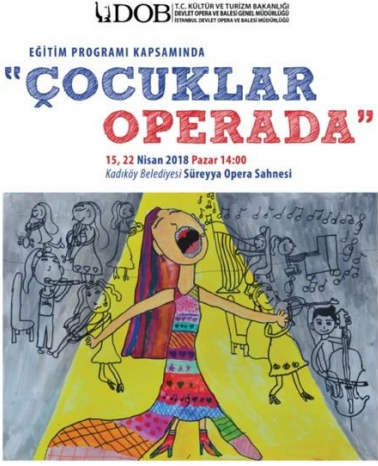
Şekil 21 Sondan Önce, 3 Aşk, 4 Mevsim adlı Afişin Tasarım Analizi

Kaynak: İ.D.O.B, 2021

Apollo e Dafne-Judith, 2018	Değerlendirilecek Tasarım Unsurları
İ.D.O.B. İ.T.C. KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI DEVLET OPERA VE BALELERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ İSTANBUL DEVLET OPERA VE BALELERİ ORKESTRASI G.F. HANDEL Apollo e Dafne Sahne Kantatı 1 Perde "İstanbul Barok İşbirliği ile" Ç. İŞİKÖZLÜ Judith Modern Bale 1 Perde Apollo: Cengiz ARSLAN / Utku BAYBURT Dafne: Sinem ERŞOĞLU / Pinar KOÇ Judith: Berfu ELMAS / Bünye AY / Gizem ATIK TUNÇAY Hölöfren: Barut BÖRÜLÜ / Hilvan GÜÇLÜ Alca: Melika KÖPÜK / Hasan İTİ Müzik Sorumlusu: Turan MANAFZADE Sahneye Koyan: Doğan ÇELİK Koreografi: Deniz ÖZAYDIN Orkestra Şefi: Zdravko LAZAROV Dekor Tasarımı: Efeer TUNÇ Kostüm Tasarımı: Gazal ERTEEN Dekor Tasarımı: Efeer TUNÇ Kostüm Tasarımı: Gazal ERTEEN Koreografi: Çiğdem ERKAYA ÖZTÜRK Işık: Tamer AYDIN Süre: 30 dakika İtalyanca seslendirilecektir Süre: 40 dakika İSTANBUL DEVLET OPERA VE BALELERİ ORKESTRASI 30 Mayıs - 1 / 2 Haziran 2018 KADIKÖY BELEDİYESİ SÜREYYA OPERA SAHNESİ www.operabale.gov.tr / www.biletiva.com	• Renk • İmge • Hiyerarşi • Denge • Çizgi • Biçim • Kontrast • Vurgu • Hareket • Tekrar • Negatif Alan
• “Apollo e Dafne-Judith” adlı bale afişinde tipografide kırmızı ve siyah, zeminde ise beyaz renk kullanılmıştır. • Afişte kullanılan iki fotoğraf imge unsurudur. • Afişe bakıldığında ilk olarak imgeler, ikinci olarak ise başlık algılanmaktadır. Böylelikle hiyerarşi vardır. • Afişte iki eserden söz edilmektedir. Sağ ve sol olarak olmak üzere iki fotoğraf ve fotoğraflar altında yazan bilgilendirme metinlerine bağlı olarak tipografi ve görsel kullanımı bakımından simetrik bir denge oluşturulmuştur. • Çizgi unsuru yoktur. • Afişte imge olarak kullanılan fotoğraflar biçim unsurudur.	• Renkler arasında kontrastlık vardır. • Başlıkların imgeler ile aynı büyüklükte olması her iki unsurunda vurgulanmasını sağlamaktadır. • Fotoğraf aynı oranda tekrar etmektedir. • Afişte negatif alanlar vardır.

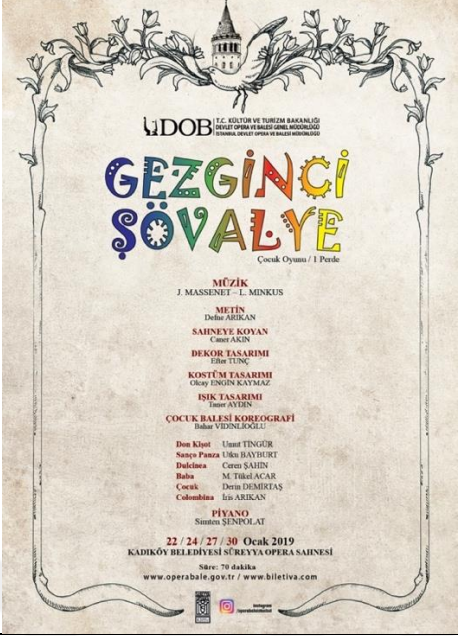
Şekil 23 Apollo e Dafne, Judith adlı Afişin Tasarım Analizi

Kaynak: İ.D.O.B, 2021

Çocuklar Operada, 2018	Değerlendirilecek Tasarım Unsurları
İDOB T.C. KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI MİLLÎ OPERA VE BALLET ENSTİTÜSÜ EĞİTİM PROGRAMI KAPSAMINDA "ÇOCUKLAR OPERADA" 15. 22 Nisan 2018 Pazar 14:00 Kadıköy Belediyesi Süreyya Opera Sahnesi Solistler Besnik ADEMOĞLU Funda GÜLLÜ Emre GÜNGÖR Begüm KARACASU Neslihan PEKİN Violyonsel Didem ERKEN Piyano Simten ŞENPOLAT Anlatıcı Yücel ÖZKE Kadıköy Belediyesi Süreyya Opera Sahnesi Giye 0216 346 15 31 İnternet Bilet Satış www.operabale.gov.tr / www.biletiva.com	• Renk • İmge • Hiyerarşi • Denge • Çizgi • Biçim • Kontrast • Vurgu • Hareket • Tekrar • Negatif Alan
• “Çocuklar Operada” adlı opera afişinde beyaz, mavi, kırmızı ve sarı çoğunlukta olmak üzere birçok renk kullanılmıştır. • Afişte kullanılan illüstrasyon imge unsurudur. • Afişe bakıldığında ilk olarak imge, ikinci olarak ise başlık algılanmaktadır. Son olarak ise afişin alt kısmında yer alan sanatçıların isimleri, tarih, yer ve zaman bilgileri algılanmaktadır. Böylelikle hiyerarşik düzen vardır. • Tipografi ve görsel kullanımı bakımından denge vardır. • Eserde yer alan solistlerin isimlerinin aralarında ince ve düz çizgiler kullanılmıştır. • Afişte imge olarak kullanılan illüstrasyon aynı zamanda biçim unsurudur. • Renkler arasında kontrastlık vardır.	• Başlıkta mavi ve kırmızı renklerin kullanılması, imgede ise sadece şarkıcı karakterinin kıyafeti ve bulunduğu alan renklendirilerek vurgu yapılmıştır. • Başlıkta kullanılan renkler ve yazı karakteri, figürlerin dağınık dizilişi afişe hareket katmaktadır. • Tekrar eden bir unsur yoktur. • Afişte negatif alanlar vardır.

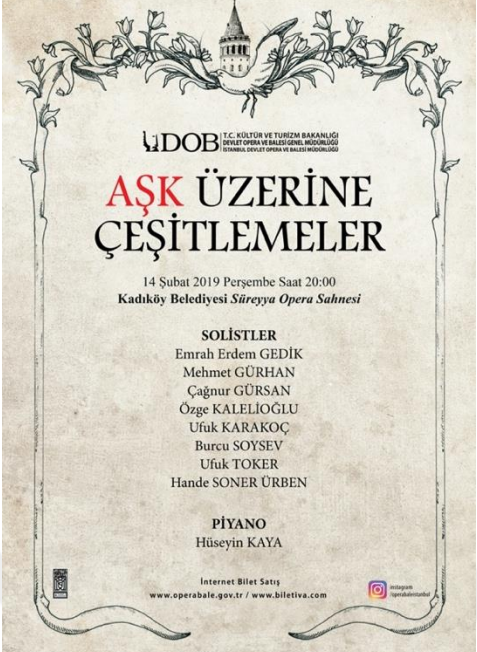
Şekil 24 Çocuklar Operada adlı Afişin Tasarım Analizi

Kaynak: İ.D.O.B, 2021

Gezginci Şövalye, 2019	Değerlendirilecek Tasarım Unsurları
The poster for 'Gezginci Şövalye' (The Traveling Knight) is a vertical rectangular design. At the top, there is a detailed black and white illustration of a castle with a tower, surrounded by a decorative floral border. Below the illustration, the text 'İ.D.O.B.' is written in a small font, followed by 'EĞİTİM VE TURİZM BAKANLIĞI' and 'KADIKÖY BELEDİYESİ SÜREYYA OPERA SAHNESİ'. The main title 'GEZGINCI ŞÖVALYE' is written in large, colorful, stylized letters. Below the title, the text 'Çocuk Oyunu / 1 Perde' is written. The poster lists the creative team members and their roles, including the music, text, stage design, set design, costume design, and lighting design. At the bottom, the dates '22 / 24 / 27 / 30 Ocak 2019' and the location 'KADIKÖY BELEDİYESİ SÜREYYA OPERA SAHNESİ' are mentioned, along with the ticket price 'Bilet: 70 dakika' and the website 'www.operabale.gov.tr / www.biletiva.com'.	• Renk • İmge • Hiyerarşi • Denge • Çizgi • Biçim • Kontrast • Vurgu • Hareket • Tekrar • Negatif Alan
• Afişte siyah, kırmızı ve başlıkta kullanılan mavi, yeşil, kırmızı, turuncu ve sarı renkleri kullanılmıştır. • Afişin çevresinde bulunan illüstrasyon imge unsurudur. • Kullanılan renkler ve yazı karakteri sebebiyle ilk olarak başlık daha sonra ise başlığın altında yazılanlar algılanmaktadır. Böylelikle hiyerarşi vardır. • Tipografi ve görsel kullanımı bakımından denge vardır. • Afişte çizgi unsuru kullanılmamıştır. • Afişte imge olarak kullanılan illüstrasyon aynı zamanda biçim unsurudur. • Kullanılan renkler arasında kontrastlık vardır. • Kullanılan renkler ve yazı fontu ile başlığa vurgu yapılmıştır.	• Afişin çevresinde bulunun galata kuleli illüstrasyon ve başlıkta yazı karakteri afişte harekete sebep olmaktadır. • Tekrar unsuru yoktur. • Negatif alanlar vardır.

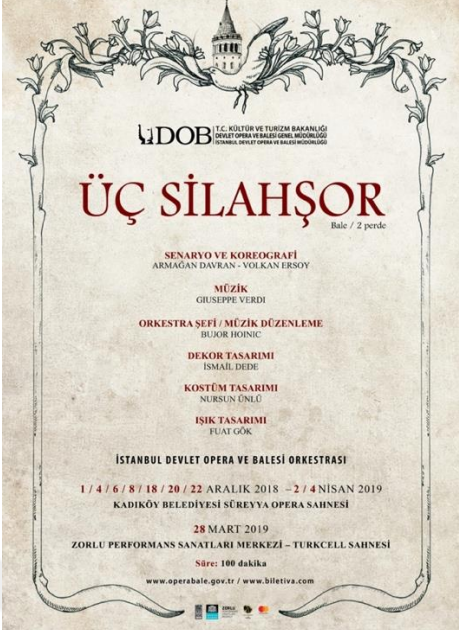
Şekil 25 Gezginci Şövalye adlı Afişin Tasarım Analizi

Kaynak: İ.D.O.B, 2021

Aşk Üzerine Çeşitlemeler, 2019	Değerlendirilecek Tasarım Unsurları
	• Renk • İmge • Hiyerarşi • Denge • Çizgi • Biçim • Kontrast • Vurgu • Hareket • Tekrar • Negatif Alan
• “Aşk Üzerine Çeşitlemeler” adlı opera ve bale afişinde siyah ve kırmızı renkler kullanılmıştır. • Afişin çevresinde bulunan illüstrasyon imge unsurudur. • Afişte kullanılan renklerden farklı olarak, başlıkta “aşk” kelimesinde kırmızı renk kullanılması afişte ilk algılanan unsur olmasını sağlamaktadır. Daha sonra tarih, yer ve solistler kısmı algılanmaktadır. Böylelikle hiyerarşik düzen vardır. • Tipografi ve görsel kullanımı bakımından denge vardır. • Afişte çizgi unsuru kullanılmamıştır. • Afişte imge olarak kullanılan illüstrasyon aynı zamanda biçim unsurudur.	• Kullanılan renkler arasında kontrastlık vardır. • Başlık boyutunun afişteki diğer tipografilere göre büyük olması ve başlıkta “aşk” kelimesinde farklı bir renk olarak kırmızı renk kullanılarak başlığa vurgu yapılmıştır. • Afişin çevresinde bulunan galata kuleli illüstrasyon afişte harekete sebep olmaktadır. • Tekrar unsuru yoktur. • Negatif alanlar vardır.

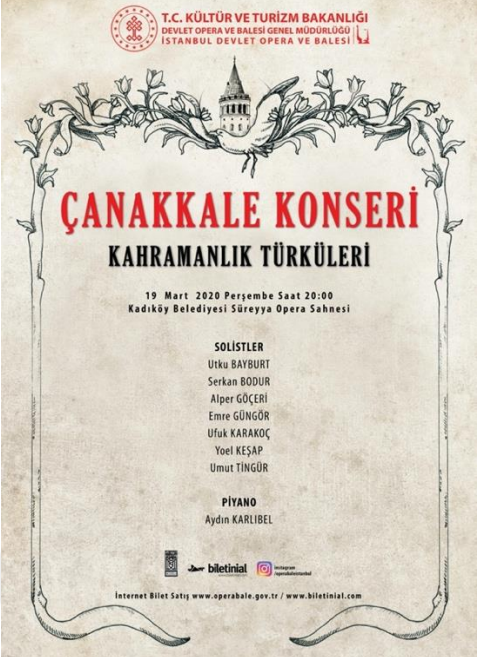
Şekil 26 Aşk Üzerine Çeşitlemeler adlı Afişin Tasarım Analizi

Kaynak: İ.D.O.B, 2021

Üç Silahşor, 2019	Değerlendirilecek Tasarım Unsurları
	• Renk • İmge • Hiyerarşi • Denge • Çizgi • Biçim • Kontrast • Vurgu • Hareket • Tekrar • Negatif Alan
• “Üç Silahşor” adlı opera ve bale afişinde siyah ve kırmızı renkleri kullanılmıştır. • Afişin çevresinde bulunan illüstrasyon imge unsurudur. • Başlıkta kullanılan kırmızı, başlığın ilk algılanan unsur olmasını sağlamaktadır. İkinci olarak başlığın alt kısmında yer alan sanatçıların isimleri ve son olarak tarih, yer ve zaman bilgileri algılanmaktadır. Böylelikle hiyerarşik düzen vardır. • Tipografi ve görsel kullanımı bakımından denge vardır. • Afişte çizgi unsuru kullanılmamıştır. • Afişte imge olarak kullanılan illüstrasyon aynı zamanda biçim unsurudur.	• Afişte kullanılan renkler arasında kontrast vardır. • Başlık boyutunun afişteki diğer tipografi boyutlarına göre büyük olması ve farklı rengin kullanılması başlığın vurgulanmasını sağlamıştır. • Afişin çevresinde bulunan galata kuleli illüstrasyon afişte harekete sebep olmaktadır. • Tekrar unsuru yoktur. • Negatif alanlar vardır.

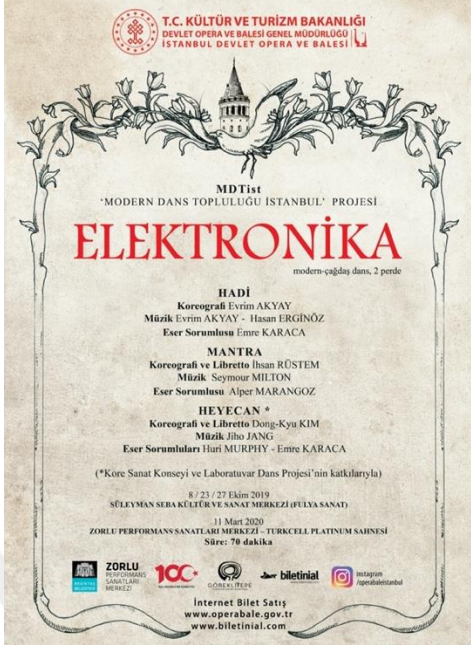
Şekil 27 Üç Silahşor adlı Afişin Tasarım Analizi

Kaynak: İ.D.O.B, 2021

Çanakkale Konseri, 2020	Değerlendirilecek Tasarım Unsurları
The poster is for the 'Çanakkale Concert 2020' titled 'KAHRAMANLIK TÜRKÜLERİ'. It features a decorative border with a central illustration of a building. The text includes the date '19 Mart 2020 Perşembe Saat 20:00' and the venue 'Kadıköy Belediyesi Süreyya Opera Sahnesi'. The soloists listed are Utku BAYBURT, Serkan BODUR, Alper GÖÇERİ, Emre GÜNGÖR, Ufuk KARAKOÇ, Yoel KEŞAP, and Umut TİNGÖR. The piano accompanist is Aydın KARLIBEL. The poster also includes logos for 'biletiol' and 'operabale.gov.tr'.	• Renk • İmge • Hiyerarşi • Denge • Çizgi • Biçim • Kontrast • Vurgu • Hareket • Tekrar • Negatif Alan
• “Çanakkale Konseri” adlı opera ve bale afişinde siyah ve kırmızı renkler kullanılmıştır. • Afişin çevresinde bulunan illüstrasyon imge unsurudur. • Başlıkta kullanılan kırmızı, ilk algılanan unsur olmasını sağlamaktadır, ikinci olarak başlığın alt kısmında yazan konserin müzik türü ve daha sonra tarih, yer ve solistler algılanmaktadır. Böylece hiyerarşik düzen sağlanmıştır. • Tipografi ve görsel kullanımı bakımından denge vardır. • Afişte çizgi unsuru kullanılmamıştır. • Afişte imge olarak kullanılan illüstrasyon aynı zamanda biçim unsurudur.	• Afişte kullanılan renkler arasında kontrast vardır. • Başlık boyutunun afişteki diğer tipografi boyutlarına göre büyük olması ve farklı rengin kullanılması başlığın vurgulanmasını sağlamıştır. • Afişin çevresinde bulunan galata kuleli illüstrasyon afişte harekete sebep olmaktadır. • Tekrar unsuru yoktur. • Negatif alanlar vardır.

Şekil 28 Çanakkale Konser adlı Afişin Tasarım Analizi

Kaynak: İ.D.O.B, 2021

Elektronika, 2020	Değerlendirilecek Tasarım Unsurları
	• Renk • İmge • Hiyerarşi • Denge • Çizgi • Biçim • Kontrast • Vurgu • Hareket • Tekrar • Negatif Alan
• “Elektronika” adlı opera ve bale afişinde siyah ve kırmızı renkler kullanılmıştır. • Afişin çevresinde bulunan illüstrasyon imge unsurudur. • Başlıkta kullanılan kırmızı, ilk algılanan unsur olmasını sağlamaktadır, ikinci olarak başlığın alt kısmında bulunan kadrodaki kişilerin isimleri ve son olarak tarih, yer ve zaman bilgileri algılanmaktadır. Böylece hiyerarşik düzen sağlanmıştır. • Tipografi ve görsel kullanımı bakımından denge vardır. • Afişte çizgi unsuru kullanılmamıştır. • Afişte imge olarak kullanılan illüstrasyon aynı zamanda biçim unsurudur.	• Afişte kullanılan renkler arasında kontrast vardır. • Başlık boyutunun afişteki diğer tipografi boyutlarına göre büyük olması ve farklı rengin kullanılması başlığın vurgulanmasını sağlamıştır. • Afişin çevresinde bulunan galata kuleli illüstrasyon afişte harekete sebep olmuştur. • Tekrar unsuru yoktur. • Negatif alanlar vardır.

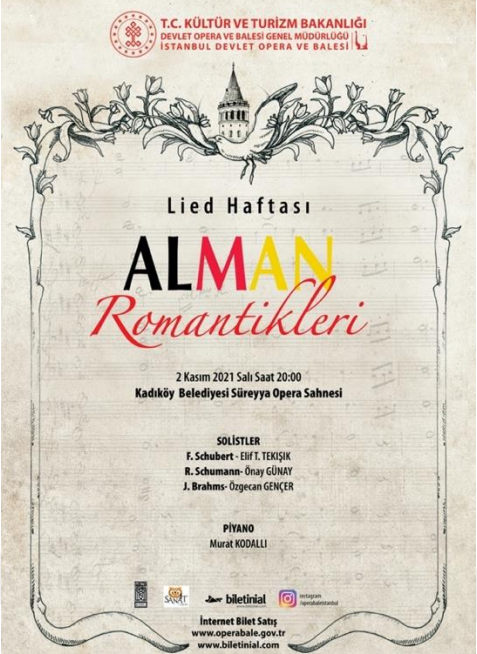
Şekil 29 Elektronika adlı Afişin Tasarım Analizi

Kaynak: İ.D.O.B, 2021

Kolaj, 2020	Değerlendirilecek Tasarım Unsurları
	• Renk • İmge • Hiyerarşi • Denge • Çizgi • Biçim • Kontrast • Vurgu • Hareket • Tekrar • Negatif Alan
• “Kolaj” adlı opera ve bale afişinde siyah ve kırmızı renkler kullanılmıştır. • Afişin çevresinde bulunan illüstrasyon imge unsurudur. • Başlıkta kullanılan kırmızı, ilk algılanan unsur olmasını sağlamaktadır. İkinci olarak başlığın üst kısmında yer alan tipografiler bold yazılarak başlıktan sonra algılanması sağlanmıştır. Son olarak ise başlığın alt kısmında yer alan tarih ve yer bilgileri algılanmaktadır. Böylelikle hiyerarşik düzen vardır. • Tipografi ve görsel kullanımı bakımından denge vardır. • Afişte çizgi unsuru yoktur.	• Afişte imge olarak kullanılan illüstrasyon aynı zamanda biçim unsurudur. • Afişte kullanılan renkler arasında kontrast vardır. • Başlık boyutunun afişteki diğer tipografi boyutlarına göre büyük olması ve farklı rengin kullanılması başlığın vurgulanması sağlamıştır. • Afişin çevresinde bulunan galata kuleli illüstrasyon afişte harekete sebep olmaktadır. • Tekrar unsuru yoktur. • Negatif alanlar vardır.

Şekil 30 Kolaj adlı Afişin Tasarım Analizi

Kaynak: İ.D.O.B, 2021

Alman Romantikleri, 2021	Değerlendirilecek Tasarım Unsurları
	• Renk • İmge • Hiyerarşi • Denge • Çizgi • Biçim • Kontrast • Vurgu • Hareket • Tekrar • Negatif Alan
• “Alman Romantikleri” adlı opera ve bale afişinde siyah, kırmızı ve sarı renkleri kullanılmıştır. • Afişin çevresinde bulunan illüstrasyon imge unsurudur. • Başlıkta kullanılan renkler ilk algılanan unsur olmasını sağlamaktadır, ikinci olarak başlığın üst kısmındaki yazı ve son olarak başlığın alt kısmında yer alan yazılar algılanmaktadır. Böylece hiyerarşik düzen vardır. • Tipografi ve görsel kullanımı bakımından denge vardır. • Afişin zemininde kullanılan dizeler, çizgilerden oluşmaktadır.	• Afişte imge olarak kullanılan illüstrasyon aynı zamanda biçim unsurudur. • Afişte kullanılan renkler arasında kontrast vardır. • Başlık boyutunun afişteki diğer tipografi boyutlarına göre büyük olması ve başlıkta farklı renklerin bir arada kullanılması başlığın vurgulanmasını sağlamıştır. • Afişin çevresinde bulunan galata kuleli illüstrasyon afişte harekete sebep olmaktadır. • Dizeleri oluşturan çizgiler afiş boyunca tekrar etmektedir. • Negatif alanlar vardır.

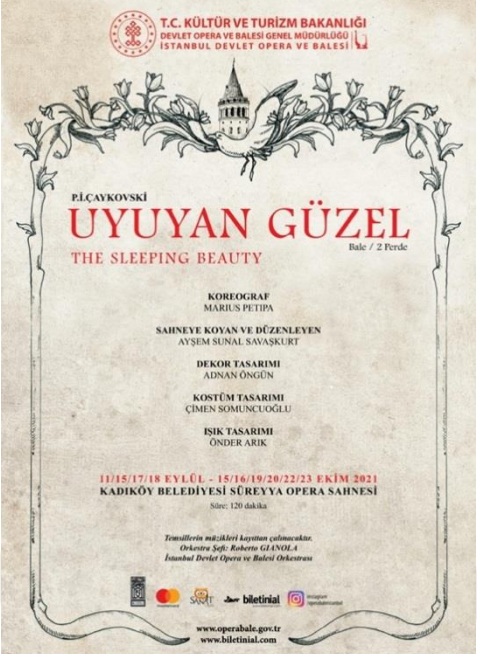
Şekil 31 Alman Romantikleri adlı Afişin Tasarım Analizi

Kaynak: İ.D.O.B, 2021

Cosi Fan Tutte, 2021	Değerlendirilecek Tasarım Unsurları
	• Renk • İmge • Hiyerarşi • Denge • Çizgi • Biçim • Kontrast • Vurgu • Hareket • Tekrar • Negatif Alan
• “Cosi Fan Tutte” adlı opera ve bale afişinde siyah ve kırmızı renkler kullanılmıştır. • Afişin çevresinde bulunan illüstrasyon imge unsurudur. • Başlıkta kullanılan kırmızı, ilk algılanan unsur olmasını sağlamaktadır, ikinci olarak başlığın alt kısmında yer alan sanatçıların isimleri ve son olarak tarih, zaman ve yer bilgileri algılanmaktadır. Böylece hiyerarşik düzen vardır. • Tipografi ve görsel kullanımı bakımından denge vardır. • Afişte çizgi unsuru yoktur.	• Afişte imge olarak kullanılan illüstrasyon aynı zamanda biçim unsurudur. • Afişte kullanılan renkler arasında kontrast vardır. • Başlık boyutunun afişteki diğer tipografi boyutlarına göre büyük olması ve başlıkta kırmızı rengin kullanılması başlığın vurgulanmasını sağlamıştır. • Afişin çevresinde bulunan galata kuleli illüstrasyon afişte harekete sebep olmaktadır. • Tekrar unsuru yoktur. • Negatif alanlar vardır.

Şekil 32 Cosi Fan Tutte adlı Afişin Tasarım Analizi

Kaynak: İ.D.O.B, 2021

Uyuyan Güzel, 2021	Değerlendirilecek Tasarım Unsurları
	• Renk • İmge • Hiyerarşi • Denge • Çizgi • Biçim • Kontrast • Vurgu • Hareket • Tekrar • Negatif Alan
• “Uyuyan Güzel” adlı opera ve bale afişinde siyah ve kırmızı renkler kullanılmıştır. • Afişte kullanılan illüstrasyon imge unsurudur. • Başlıkta kullanılan kırmızı, ilk algılanan unsur olmasını sağlamaktadır, ikinci olarak başlığın altında yer alan kadrodaki isimler ve son olarak tarih, zaman ve yer algılanmaktadır. Böylece hiyerarşik düzen vardır. • Tipografi ve görsel kullanımı bakımından denge vardır. • Afişte çizgi unsuru yok. • Afişte imge olarak kullanılan illüstrasyon aynı zamanda biçim unsurudur.	• Afişte kullanılan renkler arasında kontrast vardır. • Başlık boyutunun afişteki diğer tipografi boyutlarına göre büyük olması ve başlıkta kırmızı rengin kullanılması başlığın vurgulanması sağlamıştır. • Afişin çevresinde bulunan galata kuleli illüstrasyon afişte harekete sebep olmaktadır. • Tekrar unsuru yoktur. • Negatif alanlar vardır.

Şekil 33 Uyuyan Güzel adlı Afişin Tasarım Analizi

Kaynak: İ.D.O.B, 2021

IV. SONUÇ VE ÖNERİLER

A. Sonuç

İnsanoğlunun temelinde var olan iletişim ihtiyacı ile tasarım olgusu ortaya çıkmıştır. Öyle ki ortaya çıktığı çağlardan günümüze kadar gelişmekte olan tasarımın birçok alanda yaygınlaştığı görülmektedir. Günümüz teknolojisinin kattığı yenilikler her alanda olduğu gibi tasarım alanında da gelişmelere neden olmuştur. Teknolojiyle birlikte tasarımcıların elindeki imkanlar da artmış ve bilgisayar, tablet gibi teknolojik araçlar üzerinden çeşitli programlar kullanılarak tasarımlar yapılmaya başlanmıştır.

Tasarımın olduğu yerde tasarımda kullanılan birtakım unsurlarda mevcuttur. Tasarım unsurları, ortaya konulacak çalışmalarda kolaylıklar sağlamak ve tasarımcıyı disipline etmek için geliştirilmiş temel bir altyapı oluşturmaktadır. Tasarımcılar oluşturulan bu altyapı üzerine kendi tasarım ve estetik anlayışlarını ekleyerek çalışmalarına yön vermektedirler. Tasarımcının anlatmak istediği mesajı veya hissettirmek istediği duygu ve düşünceyi karşı tarafa doğru bir şekilde aktarabilmesi gerekmektedir. Bu ancak tasarımda kullanılan unsurların her birinin doğru kullanılmasıyla ilişkili olduğu görülmektedir. Festival konulu bir afişte ya da tasarımda koyu renk ve ton olarak soluk renklerin kullanılması festival duygusunu hissettirememesi bu duruma örnektir. Bütün tasarım unsurların ortak amacı alıcıya doğru mesajı iletebilmektir. Bu durum dolayısıyla iletişimi hedeflemektedir. İletişimi sağlayan etkili iletişim araçlarından biri de afiş tasarımlarıdır.

Grafik tasarımın vazgeçilmez bir parçası olan afiş, toplumda iletişimi sağlayabilmek için kullanılan anlatım türlerinden biridir. Afiş tasarımı, düşünce ve kavramların görsel hale getirilmesine uygun ortamı sağlamaktadır. Afiş tasarımlarının dikkat çekiciliği ve anlatım gücü tasarım unsurlarının doğru kullanılması ile sağlanmaktadır. Afişte kullanılan tasarım unsurlarının özelliklerinin yanında insan psikolojisinde, sosyal ve kültürel yaşamda da bazı anlamlar taşıdığı bilinmektedir. Bu sebeple tasarım unsurlarını iyi tanımak ve doğru kullanmak önemlidir.

Sahne ve gösteri sanatlarının önemli dallarından biri olan opera ve bale, 16. yüzyıldan bu yana başta Avrupa olmak üzere dünyanın birçok yerinde gelişim göstermiş ve çağdaş toplumun alt yapısının oluşmasında önemli rol oynamıştır. Türkiye’de 18. Yüzyılın sonralarına doğru kendini göstermiş ve devlet tarafından kurumsallaştırılmıştır. Günümüzde İstanbul, Ankara, İzmir, Mersin, Antalya ve Samsun’da Devlet Opera ve Bale Müdürlükleri faaliyet göstermektedir.

Çalışmada, tasarım unsurlarının önemi ve afiş tasarımları üzerindeki kullanımları ele alınarak incelenmiştir. Ancak tasarım unsurlarının afiş tasarımlarında etkilerini Devlet opera ve balesi sanat afişleri üzerinden gösterilmesi amaçlanmıştır. Bu doğrultuda 2010’dan günümüze kadar olan eserlerin afiş tasarımları belirlenmiş ve her yılı temsilen 3 eser afişi tesadüfi yöntemle seçilmek üzere değerlendirilmiş ve incelenmiştir.

Seçilen afişlerin tasarım bakımından incelenmesi sonucunda şu sonuçlara ulaşılmıştır:

- Afişlerde kullanılan renkler, afişin konusu dikkate alınarak seçilmiştir. Renklerin psikolojik etkileri göz önünde bulundurularak hedef kitleye iletilmek istenen duygu, düşünceler yansıtılmıştır. Renklerin afiş tasarımlarındaki kullanımı, çoğu afişte ön plana çıkarılmak istenilen unsur belirtmek amacı ile kullanılmıştır. Afişlerin genelinde kırmızı rengin kullanılması ise, sahne perdelerinin kırmızı olmasıyla bağdaştırılmak istenmiştir.
- Afiş tasarımlarında görsel iletiyi imgelerle (illüstrasyon ve fotoğraf) karşı tarafa aktarılmaya çalışılmıştır. 2011’den 2019 yılına kadarki afişlerde imge olarak fotoğraf ve illüstrasyon kullanılırken, 2019 yılından itibaren imge olarak sadece illüstrasyon tasarımları kullanılmıştır. Afişte tek bir imge kullanıldığında, çoğunlukla afişin orta kısmında kullanılırken, birden fazla imge kullanıldığında ise imgeler, eşit büyüklüklerde ve hiyerarşik düzen içerisinde kullanılmıştır.
- Afişlerdeki hiyerarşik düzen, başlıktan imgeye ya da imgeden başlığa şeklinde sıralanmıştır.
- Çizgiler, afişlerin tarih, yer ve zaman bilgilerin altında ince ve düz çizgi ile belirtmek ya da tipografi aralarında tipografiyi birbirinden ayırmak amacı ile kullanılmıştır.

- Afişlerin geneline bakıldığında “tekrar” unsuruna yer verilmemiştir.

Afişlerde, tasarım unsurlarının kullanımı bakımından zamana ve ihtiyaçlara göre değişikliklerin olduğu görülmektedir. 2010 yılına ait afiş bulunmamaktadır. 2011 yılından itibaren incelenen afiş tasarımlarında genel olarak çizgi ve tekrar unsurlarının kullanılmadığı görülmektedir. Ancak; 2019 yılından itibaren olan afiş tasarımlarında sade ve tek bir tasarım düzeni üzerinden devam edildiği, görselliğin arka planda bırakılarak tipografinin ön plana çıkartıldığı görülmektedir. Bunun sebebinin görsellik yerine başlık ve eserde yer alan sanatçılara vurgu yapılmak istenilmesi olarak açıklayabiliriz.

B. Öneriler

2019 yılı itibari ile afişlerde kullanılan tek bir tasarım örneği gelecek yıllarda devam ettirilmemeli, her konuya özgün farklı tasarımlar oluşturulmalıdır.

2022 yılına kadar incelediğim afişlerde o yılların tasarım algısına yönelik tasarımların ortaya konduğu gözlemlenmiştir. Ancak yıllar içerisinde değişen ve gelişen çağ ile günümüz tasarım algısı göz önünde bulundurularak tasarımlar gerçekleştirilmelidir.

V. KAYNAKÇA

KİTAPLAR

AKSU, İsmail Hakkı, **İstanbul Devlet Opera ve Balesi 50. yıl**, Ankara, Çatım Reklamcılık, 2010.

ALTAR, Cevat Memduh, **Opera Tarihi Cilt 4**, Türkiye, Pan Yayıncılık, 2001.

AMBROSE Gavin ve HARRİS Paul, **Grafik Tasarımda Renk**, Çev. Bengisu Bayrak, İstanbul, Literatür Yayıncılık, 2020.

AMBROSE Gavin ve HARRİS Paul, **Grafik Tasarımda Tipografi**, Çev. Bengisu Bayrak, İstanbul, Literatür Yayıncılık, 2014.

AMBROSE Gavin ve HARRİS Paul, **Grafik Tasarımın Temelleri**, Çev. Mehmet Emir Uslu, İstanbul, Literatür Yayıncılık, 2017.

AMBROSE, Gavin ve HARRİS Paul, **Grafik Tasarımda İmge**, Çev. Mustafa Kemal İz, İstanbul, Literatür Yayıncılık, 2013.

ATALAYER Faruk, **Temel Sanat Öğeleri**, Eskişehir, Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Yayınları, 1994.

BECER Emre, **İletişim ve Grafik Tasarım**, Ankara, Dost Kitabevi, 2015.

BUYURGAN Serap, **Sanat Eğitimi ve Öğretimi**, Ankara, Dersal Yayıncılık, 2001.

CEVİZCİ Ahmet, **Felsefe Sözlüğü**, Ankara, Ekin Yayınları, 1996.

HODGSON Terry, **The Drama Dictionary**, New York, 1988.

KORUCU Nursan, **Grafik tasarım Ders Notları**, 2022.

KORUCU Nursan, **Grafik Tasarımı Temel Ders Notları**, 2017.

MARTEL Chislaine D., **Ben Enerjyim**, İstanbul, Arion Yayınevi, 1995.

ODABAŞI Hatice Aslan, **Grafikte Temel Tasarım**, İstanbul, Yorum Sanat Yayınları, 2002.

SÖZEN Metin ve TANYELİ Uğur, **Sanat Terimleri ve Kavramları Sözlüğü**, İstanbul, Remzi Kitapevi, 1992.

TEKER Ulufer, **Grafik Tasarım ve Reklam**, İstanbul, Yorum Sanat Yayınevi, 2003.

Türk Dil Kurumu Güncel Sözlük

UÇAR Tevfik Fikret, **Görsel İletişim ve Grafik Tasarım**, İstanbul, İnkılap Kitapevi, 2004.

MAKALELER

AKDEMİR Nihan, “Tasarım Kavramının Geniş Çerçevesi: Tasarım Odaklı Yaklaşımlar Üzerine Bir İnceleme”, **Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi**, Cilt 7, Sayı 1, Mart, 2017, s.85-94.

ARTAN Hidayet Irmak ve UÇAR Tevfik Fikret, “Kaligrafi ve Tipografinin Afiş Sanatına Yansımaları”, **Akademik Sanat Dergisi**, Cilt 3, Sayı 6, Aralık, 2018, s.10-27.

GÜMÜŞTEKİN Nuray, “Rengin Bir Grafik Tasarım Ürünü Olarak Afişe Katkısı: Tarihsel Bir İnceleme”, **Yedi Dergisi**, Sayı 9, Ocak, 2013, s.9-35.

ÖZDEMİR Tülay, “Tasarımda Renk Seçimini Etkileyen Kriterler”, **Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Cilt 14, Sayı 2, Eylül, 2005, s.391-401.

ÖZHANCI Elif, “Türkiye’de Opera, Bale ve Devlet Opera ve Balesi’nin Evrimselliği” **Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi**, Cilt 0, Sayı 23, Mart, 2010, s.197-203.

TİMUR Sibel ve KEŞ Yusuf, “Grafik Tasarımında Üç Boyut Algısı”, **İdil Dergisi**, Cilt 5, Sayı 22, 2016, s.655-676.

TEZLER

ERTEKİN Sibel, “Türk Operası’nın Gelişim Süreci”, (Yüksek lisans tezi), Müzik ve Sahne Sanatları Bölümü, Başkent Üniversitesi, 2007.

HATIRNAZ Aslı Akyıldız, “Tasarım Eğitiminde Yaratıcılığı Geliştirmeye Yönelik Yöntem Önerisi: Tasarım Döngüsü”, (Sanatta yeterlilik tezi), İçmimarlık Bölümü, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, 2010.

KELEŞOĞLU Bengisu, “Grafik tasarımda tipografinin sesi, sesin tipografisi”, (Yüksek lisans tezi), Grafik Anasanat Dalı, Anadolu Üniversitesi, 2008.

ELEKTRONİK KAYNAKLAR

ANDANTE. (2021, Ekim 10). www.andante.com.tr [www.andante.com.tr: https://www.andante.com.tr/tr/6417/istanbul-Devlet-Opera-Ve-Balesi-nden](https://www.andante.com.tr/tr/6417/istanbul-Devlet-Opera-Ve-Balesi-nden) adresinden alındı

FRPNET. (2021, Ekim 10). www.frpnet.net [www.frpnet.net: https://frpnet.net/haberler/kont-dracula-bale-oluyor](https://frpnet.net/haberler/kont-dracula-bale-oluyor) adresinden alındı

GEZİALEMİ. (2021, Ekim 10). www.gezialesmi.com [www.gezialesmi.com: http://gezialesmi.com/FestivalEtkinlikAyrinti.asp?ID=331&SAYFA=10](http://gezialesmi.com/FestivalEtkinlikAyrinti.asp?ID=331&SAYFA=10) adresinden alındı

GLASS, Dr. Robert, "Introduction to art tarihsel analiz", Smarthistory, 28 Ekim 2017, Erişim tarihi 12 Nisan 2022

İDOBALE. (2021, Ekim 10). www.idobale.com [www.idobale.com: http://www.idobale.com/opera.php](http://www.idobale.com/opera.php)

İstanbul Devlet Opera ve Bale Müdürlüğünden alındı (2021, Kasım 9)

KULTURPORTALI. (2021, Ekim 10). www.kulturportali.gov.tr [www.kulturportali.gov.tr: https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/genel/etkinlik/carmen-38](https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/genel/etkinlik/carmen-38) adresinden alındı

MİLLİYET. (2021, Ekim 10). www.milliyet.com.tr [www.milliyet.com.tr: https://www.milliyet.com.tr/kultur-sanat/herkese-opera-1407791](https://www.milliyet.com.tr/kultur-sanat/herkese-opera-1407791) adresinden alındı

OPERABALE. (2021, Ekim 10). www.operabale.gov.tr [www.operabale.gov.tr: https://www.operabale.gov.tr/tr-tr/Sayfalar/workdetail.aspx?EserKodu=347](https://www.operabale.gov.tr/tr-tr/Sayfalar/workdetail.aspx?EserKodu=347) adresinden alındı

OPERABALE. (2021, Ekim 14) www.operabale.gov.tr [www.operabale.gov.tr: https://www.operabale.gov.tr/tr-tr/Sayfalar/workdetail.aspx?EserKodu=1998](https://www.operabale.gov.tr/tr-tr/Sayfalar/workdetail.aspx?EserKodu=1998) adresinden alındı

OYUNMERDİVENİ. (2021, Ekim 10). www.oyunmerdiveni.wordpress.com [www.oyunmerdiveni.wordpress.com: https://oyunmerdiveni.wordpress.com/2016/04/10/hamlet-balesi/](https://oyunmerdiveni.wordpress.com/2016/04/10/hamlet-balesi/) adresinden alındı

TİYATROLAR. (2021, Ekim 10). *www.tiyatrolar.com.tr* www.tiyatrolar.com.tr:

<https://tiyatrolar.com.tr/tyatro/la-bohme> adresinden alındı

URL-1 <https://www.operabale.gov.tr/tr-tr/Sayfalar/HomePage.aspx>

URL-2 https://www.operabale.gov.tr/Lists/Strateji/Attachments/3/Stratejik_Plan_2018-2022.pdf

URL-3 <http://mkeskinoglu.com/grafik-tasarimda-imge>

ÖZGEÇMİŞ

Ad-Soyad : Simay ZEYBEK

ÖĞRENİM DURUMU:

- **Lisans** : 2019, İstanbul Aydın Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Grafik Tasarım

MESLEKİ DENEYİM VE ÖDÜLLER:

TEZDEN TÜRETİLEN YAYINLAR, SUNUMLAR VE PATENTLER:

- Zeybek, S., 2022. Devlet Opera ve Balesi 2010'dan Günümüze Kadar Afişlerin Tasarım Analizi, İdil Sanat Dergisi, Cilt 11, Sayı 93, 2022/ 1. (Makale)